

אשרי האיש

החסידות בדרך רבוה"ק זיע"א

בעזרת ה' נעשה ונצליח
עלון מיוחד
יום כיפור
תשפ"ד
גליון תר"י
שנה י"ג

מפי ספרים וסופרים

אפילו שאין לנו כדאים, קבל את תשובתינו

והנמשל הוא שלהשי"ת היה לו בת כבודה, והיא היתה מעולה וחמודה קודם שנברא העולם, וכשהגיע הזמן לתת להארץ אזי הופיע מהר פארץ וזרח משעיר, שאמרו שאין יכולין לעמוד באזהרותיה, ושאר שרי מעלה גינו אותה כמבואר בזוה"ק (ח"ג קצ"ב:), אבל לקול צללו שפתינו כשנתבשר לנו אשר "בצאתכם מצרים תעבדון את האלוקים על ההר הזה, אנחנו המיוחסים בני אבות הקדושים נכספה נפשינו לחצרות ה' לקבל עול תורתו ובאנו באש ובמים בסכנות גדולות שטבעו את עצמם על הים, כמ"ש (תהילים ס"ח, כ"ח) שם בנימין צעיר רודם שרי יהודה וכו', ואח"כ במדבר הגדול והנורא מקום נחש שרף ועקרב וצמאון וגם צידה לא עשו להם, עד שזכינו למעמד הנכבד בהר סיני וקיבלנו את החמדה הגנוזה דת שעשועים, והקב"ה הכניסנו לארץ ישראל מדינת זבת חלב ודבש.

וישמך ישורון ויבעט נהפכו כקשת רמי' ויבגדו באשת נעורים, וסרו מן הדרך אשר הצטיינו ללכת, עד אשר עלתה חמת ה' בעמו וישליכם מעל פניו עד עת מועד לקץ שבעם שנה, שאז נכנע לבבם, ותולדותיהם של הכנסת ישראל הם הצדיקים שבדור שהתפללו בעדם, כמ"ש בעזרא וכו', ובדניאל שאמר (דניאל ט', ט"ז) ועתה ה' אלוקינו אשר הוצאת את עמך מארץ מצרים ביד חזקה, פרוש שבזודאי אין הקב"ה צריך לד חזקה להכניע את אויבו הלא מרוח אפו יכלו, כמו שעשה לסנחריב רק בעבור שגם הישראל היו עובדי עבודה זרה ומדת הדין היתה מקטרגת לזה הוצרך ליד חזקה לכפות את מדת הדין, ומחמת זה ותעש לך שם כיום הזה, כי שכל האדם האריך אפו (משלי י"ט, י"א), ומכל שכך הבורא ב"ה, עד אח"כ שנכמרו רחמי השי"ת והחזירן לארצם וישבו שם זמנים טובא. ואח"כ חזרו לסורם ועשו הרע בסתר, כמ"ש (יומא ט'): אחרונים שלא נתגלו עונם לא נתגלה קיצם, ושתים רעות עשו, הא' הוא החטא עצמו, והב' שסברו לגנוב דעת עליון, ואין להם עוד אמתלא ותירוץ לומר שלא ידעו את ידו החזקה שהוא קל קנא ושסברו שהקב"ה ותרוך הוא, שכבר נתוודע להם בגלות הראשון.

וזה שאמר הכתוב 'שמוע שמעתי אפרים מתנווד' כהולך נע ונד ומתבושש מפני באמרו 'סרתג ואוסר', מקודם בגלות ראשון היה לו תירוץ שאנכי כעגל 'לא לומד', ע"כ בקשתי 'השיבני ואשיבה', שתעזרני לשוב בתשובה, 'כי אתה ה' אלוקי, שאין לי על מי להישען, אמנם עכשיו שאחרי שובי נחמתי', כי שנית באולתי, 'ואחרי הודעתי, שכבר נודע ירך החזקה, 'ספקתי על ירך', ורציתי לחזור ולשוב, ע"כ 'בושתי וגם נכלמתי'.

ומה עלינו לעשות רק להתפלל לפני הבת מלך פנימה - התורה הקדושה, שתזכור לנו חסד נעורים שהחזירה הקב"ה על כל אומה ולשון ולא רצו לקבלה, ואנחנו נסתכנו עצמינו לשמע שמעה והקדמנו נעשה לנשמע, ומי זה יערב לבו לגשת לקטרטג ולהפריד אשת נעורים מבעלה ולעורר על האהבה עד שתתפוזר כשהמלך מתייחד עם הכלה שלו, וזכות השבת יגן עלינו היום, שצריכין לתקן כל מה שנפגם כל השנה בשבת קודש, ונפיל תחינות לפני התורה הקדושה שתתפלל בעדינו לחדש עלינו שנת גאולה וישועה אמן וכן יהי רצון (מיוסד עפ"י מאמר ז' מהספה"ק "מראה יחזקאל" להרה"ק רבי יחזקאל פאנעט זיע"א אב"ד דק"ק קארלסבורג)

ירמי' הנביא אמר, שמוע שמעתי אפרים מתנווד יסרתני ואוסר כעגל לא לומר השיבני והשיבה כי אתה ה' אלוקי, כי אחרי שובי נחמתי ואחרי הודעתי ספקתי כף על ירך בשתי וגם נכלמתי וכו' (ירמיה ל"א, י"ז - י"ח).

מעשה היה במלך אחד שהיתה לו בת יחידה, והיא היתה מושלמת בכל המעלות והמידות. וכאשר הגיעה לגיל פרק האיש מקדש לא מצאו לה את השידוך שלה, היות כי הרבה שרים ונכבדי ארץ שהציעו את אותה בת מלך לבנם, לא רצו להשתדך עם המלך, כי אם לא ינהגו לה, ולוא במעט, בכבוד הראוי לה, יתחייבו את ראשם למלך. ועוד, שהיו אנשים שהיו מוציאים עליה שם רע, ומחמת כן, לא מצאו את זיווגה זמן רב.

עד ששמה התפרסם אל מעבר לים, ושמה נמצא לה נער מיוחס גדול, ובן גדולים ומלכים, ששמה של נערת בת המלך הגיע לאוזניו, והחליט שהוא הולך להינשא אליה. הוא נכנס בכל הסכנות, וסיכן את עצמו במדבריות ובימים עד שבא לעיר המלכה, ותיכף נשתדך עמה, ולאחר מספר חודשים התקיימה החתונה ברוב פאר והדר. לאחר מכן נתן להם המלך, מדינה אחת שמלאה כל טוב ששם ישלטו. והנער הזה התנהג עם אשתו המלכה כדת וכהלכה, וגם היו לו ממנה כמה בנים טובים ונחמדים ממנה.

ויהי כי ארכו הימים, אזי שכח את כל הטובות אשר עשו עמו, והתחיל להתנהג עמה בדרכים רעות, ולבו הפך להרע עמה, והתחיל להתנגד לכל דבריה ולא שמע מכל אשר צותה עליו, וגם ההוצאות שמחויב להביא לה התחיל להגרע, עד אשר נודע הדבר למלך וחמתו בערה בו, ויגרש את האדם מבית מלכותו ויהיה מטולטל ונווד ומבקש ללחם מבלי אגורת כסף בכיסו, עד אשר נכנע לבו והתנפל לפני המלך בבקשת מחילה על העבר, ושלא ישוב עוד לכסלה, וגם בניו הנמחמדים והאהובים חלו פני המלך בעדו למען אשר יחזרו אביהם ואמם לחיות ביחד כמתחילה, עד אשר נכמרו רחמיו ושיבחו למלכותו.

ואחרי כל זה לא עזב דרכו הרעה, וישוב שנית לא לשמוע לבת המלך, וישם עצמו כבעל הבית עליה, ויהי כאשר היה ירא מהמלך, לכן עשה לה רע בסתר, עד אשר צעקה שנית אל אביה המלך על דרכיו הרעים, והמלך גירש אותו עוד הפעם מהממלכה לזמן רב, וללא זמן קצוב. ויהיה הוא לבז ולמשיסה בעיני כל רואיו.

לאחר שארכו הימים של צער אשר היה לו הלוך וחסור, ורצה לצעוק שנית אל המלך רק שהיה בוש ונכלם היות כי הכפיל ועשה רעות, הא' מה שחטא נגד אשתו המלכה, והב' שרצה לגנוב דעת המלך, ואפילו שידע את גדלו ואת ידו החזקה עם כל זה חטא כנגדו, ולא מצא שום עצה ומזור ותרופה כי אם להיכנע ולבקש מאשתו המלכה שתזכור לו אהבת נעורים אשר נסתכן בשבילה בימים ובמדבריות ושום אדם לא רצה להתחתן עמה והוא סבל כמה הרפתקאות בשבילה, עד שנכמרו רחמיו עליו והתנפלה לפני אבי' המלך שיעשה למענה ויחזור את בעלה אל נוהו, ולתוקף אהבתה נתרצה אלי' המלך.

אמרות טהורות

אמרות קודש מרבותינו הק' מאלכסנדר

כגוף בלא נשמה רח"ל, וזהו שירמוז הכתוב שע"י שיקדיש האדם את דיבוריו בימים האלה לתשובה, אזי בכח קדושת הימים יביאו לו הדיבורים הללו התעלות. (כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א)

ע"י הכנעה אפשר לחזור בתשובה

השיבנו אבינו לתורתך וקרבתך מלכנו לעבודתך והחזירנו בתשובה שלימה לפניך (תפילת שמו"ע). דהיינו מה שא"א השיבנו אבינו לתורתך וקרבתך מלכנו לעבודתך ורק אח"כ 'והחזירנו בתשובה שלימה לפניך', כי רק אחרי לימוד התורה שמביאה את האדם לידי הכנעה אז אפשר לחזור בתשובה שלימה. (אמרי מנחם)

התשובה המובחרת

שובה ישראל עד ה' אלוקיך כי כשלת בעווניך, קחו עמכם דברים ושובו אל ה' (הושע י"ד ב'-ג') ידוע שיש כמה זמני תשובה ער"ש ערב ר"ח אלול ועשי"ת אולם התשובה המובחרת העולה לרצון לפני ה' היא התשובה הנעשית מיד אחר החטא או מיד כשנודע לו שחטא וזהו כוונת הכתוב "שובה ישראל עד ה' כי כשלת בעווניך, פי' תיכף ומיד כשנכשלת בעוון, ישוב לה', והוא ע"י התשובה מיד, וכמו שמשיך הכתוב קחו עמכם דברים ושובו אל ה'. (ישמח ישראל, וכן הובא בספר דודאים של משה)

ע"י התורה אפשר להדבק בהשי"ת

שמעתי בשם כבוד קדושת אדמו"ר הרבי הזקן זי"ע, שבערב יום כיפורים הקשה מפני מה צוו החכמים (פסחים סח:): לענג את השבת במאכל ובמשתה כו' וגם שינה בשבת תענוג (ילקוט ראובני ואתחנן). הלא בלעדי זאת היו עושים כן לאכול ולשתות כו', כי מחמת שאסור לעשות שום מלאכה כל יום השבת, וגם אסור במקח וממכר ומו"מ כל יום השבת ויש להם מנוחה, ממילא היו מתענגים בכל השבת בכל התענוגים, ולמה היו צריכים לצוות על זה, הלא בלעדי המצוה היו עושים כן. גם הקשה על המצוה של אכילת ערב יו"כ הלא בלעדי המצוה היו אוכלים ושותים בערב יו"כ כדי שיהיו להם כח להתענות ביוהכ"פ. ותירץ רבינו זי"ע, כי השי"ת אוהב עמו ישראל שאם לא יהי' מצוה על כל זה היו מתגשמים מאד עי"ז מן ריבוי תענוגי הרשות בשבת, וגם בערב יוהכ"פ היו מתגשמים מאד מחמת ריבוי אכילת רשות בכל ערב יום הכיפורים, משו"ז צריכים שיהיה זה מצוה, ממילא הוא בהיפך ממש שנתקדשו מאד בכל אכילת ערב יו"כ כו', ואח"כ באו ע"י קדושה זו לקדושת יו"כ, וכן בשבת בלא המצוה ח"ו היו מתגשמים מאד, וע"י המצוה אדרבא הוא בהיפך ממש מתקדשים עי"ז, ובאים עי"ז לקדושת שבת. (מאורן של ישראל, ומסיים רבינו: והבן)

ע"י שמברכין את חבריך שיתקבל תפילותיו נמתקין הדינין
מנהג העולם שמברכין איש את רעהו בפקודת שלום, ומברכין איש את רעהו במוצאי יו"כ בזה"ל "מען זאל זיך האבן אלעס גוטץ אויס גיבעטיין", ודקדק רבינו ה"ישמח ישראל" זי"ע דלכאורה הוא כמתפלל על לשעבר ע"ש.

וי"ל ע"י שמברכין מען זאל זיך האבין אלעס גוטץ אויס גיבעטיין יודע זאת וממילא ימתקו הדינין ויהיה נעשה הכל טוב באמת, ממילא בכל אופן וועלען מיר זיך האבין אלעס גוטץ אויס גיבעטיין. (אמונת משה)

הברכה שמברך איש את רעהו במוצאי יוה"כ זה לכל השנה

וזה הוא הפירוש מה שמברך כ"א את חבריך במוצאי יו"כ מ'זאל איך האבין אלעס שוסטס אויס גיבעטען, ולכאורה היא תפילה על העבר (ישמח ישראל) אך הפירוש מ'זאל זיך האבין אויס גיבעטיין שנוכל להתפלל בכל השנה בטוב באמצעות קדושות וטהרת עצומו של היום, וצריך האדם להתחזק ולהתאמץ להזהר מאוד בכל השנה שלא יפגום ויקלקל כוח הקדושה שקיבל בהופעת יקרת קדושת עיצומו של היום, ולא יהיה כל הצעקות והבכיות למגן חלי לב, ונעבוד את ה' בקדושה וטהרה בכל השנה. (תפארת שמואל)

תשובה שאדם עושה צריך שיהיה בצירוף קבלה טובה

שובה ישראל עד ה' אלוקיך כי כשלת בעווניך, קחו עמכם דברים ושובו אל ה' (הושע י"ד ב'-ג')

וזה ביאור נבואת הושע הנביא בדברי ה', אשר מדבר אל כלל ישראל דברי חיזוק, ואומר 'שובה ישראל עד ה' אלוקיך ר"ל כל א' אשר בשם ישראל יכונה, הן צדיק הן בינוני והן להיפך מזה ח"ו, בכל מצב היינו יהודי, ויש כח בידו לשוב אל השי"ת, שהרי שנאת הגויים לאיש הישראלי הגרוע ביותר, הוא ממש כשנאת שאר אנשים מישראל.

כי כשלת בעווניך' והקשו רז"ל (יומא פו:): הרי 'עוון' הוא במזיד ואיך קורה לזה הכתוב מכשול באומרו 'כי כשלת', ונראה לומר שהכתוב ירמוז בכאן, שזה שהאיש הישראלי אינו מתנהג כשורה, עד שנופל לעוונות ומשוקע בחטאים רח"ל, אין זה מהותו ועצמותו כלל, אלא הוא רק נפל ונכשל בעוונותיו, מחמת תוקף הגלויות, אשר כלל ישראל מצויים בין הגויים, ונדבקים בהם מדרכי הגויים.

והעצה היעוצה היא 'קחו עמכם דברים ושובו אל ה'', להתוודות לפני השי"ת בדברי ויודי חרטה וקבלה, שהרי לב יודע מרת נפשו, ותפקיד כ"א לשוב בתשובה ולקבל ע"ע קבלות טובות, ואפילו אם תשובתו עדיין במדרגה נמוכה, אם ישוב מתוך רצון טוב והחלטה אמיתית, אזי השי"ת יסייע בעדו שיוכל לקחת א"ע עם הדברים שאותם מדברים, "נעמט זיך מיט מיט די רייד", שלא יהיה דיבור בלא לב,

מעשי צדיקים

והנה נשמע קולו של יהודי טהור הקנטוניםט

בגדו בתורתם ובעצמם, הם החזיקו מעמד עשרות שנים, לא זו בלבד שלא נתפתו לשידולי הקצינים הרוסיים של הצאר האכזרי, אלא עוד הוסיפו קדושה על קדושתם, עשרות בשנים עונו נתייסרו והוכו עד מוות. לחיילים יהודים אלה היה בית כנסת עשוי מקרשים פשוטים לכל שום פאר, אולם בעבורם היה זה ארמון, שבאו אליו בשבתות וחגים לשפוך את שיחם לפני הקב"ה. חוק היה בבית הכנסת, שלפני העמוד יעברו רק החיילים, כאשר הם ידעו להתפלל מכל הלב והנפש בעבור חבריהם בצרה. בימים הנוראים באותה השנה הגיעו בנוסף ליהודים וחיילים רבים להתפלל בבית הכנסת הצבאי, גם שני מאורות ישראל שבדור ההוא: הרה"ק ה"צמח צדק" מליובאוויטש זי"ע"א וראש ישיבת וולאזין הרה"ק רבי יצחק זי"ע"א. שני צדיקים אלה נזדמנו לעיר הבירה בקשר לעניינים ציבוריים שעמדו באותם ימים בראש סדר יומו של העם היהודי ברוסיה, היה עליהם להופיע בפני שרים רמי מעלה ולרגל שליחות המצווה נשארו בפטרסבורג גם ליום

היה זה בשנת תר"ב או תר"ג, שנים קשות עברו על עם ישראל אשר ברוסיה הגדולה תחת מלכותו של הצאר הייתה זו אחת התקופות האיזמות בהיסטוריה של העם היהודי, מהולך היא בדם, בדמע ובקידוש השם, הגזירה הקשה ביותר שניחתה על עם ישראל באותן השנים הייתה גזירת הקנטוניםסטס, שרק מוח אטום ולב אבן יוכל להמציא גזירה כה מחרדה ומזועזעת את הנפש, מיסודותיה היו אלו חוליות של סדיסטים מצבאו של הצאר שעברו בערים ובעיירות היהודיים ברחבי רוסיה, וחטפו לעבודת הצבא ילדים ונערים צעירים לעבודת הצבא, על הצעירים לתת מחייהם עשרים וחמש שנה בעבור עבודת הצבא בשירותו של הצאר, הילדים נחטפו מביתם ולעתים מתוך זרועותיהם של ההורים ההמומים והבוכיים, ונלקחו בכוח למקומות לא נודעים שם חויבו לעבודות קשות בשירות הצבא, חונכו בקשיחות ואף נדרשו להמיר את דתם, אמנם קנטוניםסטס אלו היו צעירים אך רבים מהם מסרו נפשם על קידוש השם, הם עברו עינויי מוות ממש ולא

הכיפורים, מובן ששני הצדיקים באו להתפלל בבית הכנסת היחידי בעיר, הוא בית הכנסת הצבאי, בית הכנסת היה מלא מפה לפה, חיילים בדרגות שונות ובלבושים שונים התקבצו ובאו, פניהם מלאו חרדה הם ידעו כי בעת נחרץ גורלם שהיה מר בלאו הכי, הם ידעו כי חיייהם תלויים להם מגנדי במשך כל השנה, וכל לבם היה נתון למחשבותיהם הנוגות, לא היה להם לא בית ולא משפחה, הם נלקחו לצבא בעודם נערים קטנים,

לאחידים מהם כבר עברו שנה מהיום המר שבו נקרעו מחיק אמותיהם, רבים מהם כבר לא זכרו את בית אביהם, אפילו מראה הוריהם נטשטש זה מכבר, את עיירתם בוודאי לא זכרו, אולם בלבם נשארו יהודים נאמנים, אחד מהם עוד זכר את פניו של רב העיירה שלו, פניו היו שחורות כשולי קדרה שעיה שנלקחו מביתם ומעיירתם בכוח הזרוע, הרב חיבק ונישק את כל אחד מהילדים, ולא הפסיק לבכות ולנחמם בשעה שהשיירה האומללה החלה לצעוד, רץ אחרי הילדים ודיבר אתם וכך אמר להם הרב: הנביא אמר לעמו הציבי לך ציונים, גם אתם ילדי אברהם יצחק ויעקב חייבים להציב לכם ציונים בדרככם הקשה של קידוש השם, חייבים אתם ילדי היקרים לציין את שקורה לכם בציונים של התורה, אל תשכחו את הדרך שהלכתם בה עד עכשיו, כדי שתוכלו למצוא אותה ברצות ה', אם יפריעו לכם להתפלל כל יום אל תשכחו לקרות קריאת שמע שלוש פעמים ביום לכל הפחות, אם יכריחו אתכם לאכול טרפות אל תשכחו לשפוך ארצה מכל מאכל שלוש פנות מן האוכל, כדי שלא תשכחו שאכלתם טרפה, אל תמצצו את לשד העצמות הטרפות, אלו יהיו הציונים בדרככם, זוכר הוא היטב את דברי הרב ואם כי שכח כבר הרבה דברים, את הציונים הללו לדרכי היהדות הוא לא שכח, והנה הוא עומד כעת בבית כנסת אחרי עשרים וחמש שנים של שמד ושל עינויים, אין לו מה לקוות רק כשיזקינו ולא יהיו עוד כשרים לעבודת צבא או אז ישחררו אותם, אולם אז כבר יהיו שברי כלים ולא יצליחו עוד לשום מלאכה, הם יגמרו את שארית ימיהם באיזה בית זקנים לעניים. הבכיות נשמעו היטב בין כותלי בית הכנסת, הקצינים ששמרו עליהם ידעו כי מותר ליהודים להתפלל, הם גם ידעו כי אין להם מה לפחד מהחיילים היהודים, ועזבו אותם לנפשם, משך כל היום לא עזב שום חייל את בית הכנסת שכן היה זה ימו הגדול, פה יהודי חופשי הוא, פה עיניו טהורות כנפשו, וכל נימי נפשו נמסרו ביום זה לאלוקיו.

פנה יום, השמש עמדה בראשי האילנות, הגיעה עת תפילת נעילה רחש בקרב הקהל, יש שרצו לכבד את אחד מגדולי ישראל הנמצאים בבית הכנסת לעבור לפני התיבה בתפילת נעילה, וכי מילתא זוטרתי היא שה"צמח צדק" או הגאון מוולוז'ין יהיו שלוחי ציבור, קהילות אחרות היו נותנות כל הון דעלמא בעד כבוד גדול כזה, והנה ניגשו כמה חיילים והביעו את רצונם כי מן הראוי לכבד בתפילה זו את אחד החיילים, יען כי הוא ואולי הוא היחידי שראוי לזה מכל הבחינות, הם סיפרו כי אף לא אחד מהם עבר גיהנום כמו אותו החייל, כל הייסורים עברו על גופו ואין בו איבר שלא ספג ייסורי איוב, הוא קידש את השם כאחד מקדושי ישראל, ולא קם כמוהו שהחזיק בתורת אלוקיו אחרי עינויים כה נוראים, אחד החיילים ניגש אל גדולי ישראל ששמעו על כך ואמר להם תבקשו נא רבותי שיגלה לכם את בשרו ותיווכחו כי אין בו אפילו חוט בשר אחד שאין בו פצעים, הוא כולו שותת דם, תראו נא אין בשרו נראה כלל כבשר אדם אלא כעור חרוך. מי הוא החייל האלמוני הזה? הנה הוא עומד בפניה כולו נתון בתפילתו, עיניו מעיין של דמע עומד הוא כפוף על גבי מחזורו, בקושי אומר את התפילה כיוון שבקושי יודע לקרוא בו, לא הספיק ללמוד הרבה ומה שלמד שכח במשך השנים הרבות

בין הנכרים, אולם הוא יודע כי הקב"ה חס ושלום לא התרחק ממנו, הוא יודע כמעט את כל התפילות בעל פה, ומכל שכן תפילת יום הכפורים, ושנית הלוא הבוחן לבבות, את הלב הוא רוצה, והרי הוא מסר את כל לבו ונפשו את דמו ואת לשדו, הוא לא הוזיל דמע של חולין אלא הכול לכבודו יתברך, הוא לא התאנח על כאביו ויסוריו האיזמים, אלא על כך שיסורים אלו מקשים עליו לעבוד את ה' מתוך שמחה, הוא מסר את כל גופו כל וריר ועורק שבגופו קודש לה'. הקב"ה יודע ורואה את גופו הקרוע לגזרים, אלפי השוטים שעברו על גופו חרטו בו את אותותיהם, יבואו החוורים בגופו הצלקות וכו' ויעידו בפני מי שאמר והיה העולם, כי הוא נשאר בכל זאת יהודי וכל בקשתו היא להישאר כזה.

הוא הרים את ראשו ומי שהסתכל בעיניו ראה שהעיניים היה בהן הרבה מן הצער העמוק שרק עיניים יהודיות יכולות להביעו, היה בהן מן הביטחון האיתן שרק עיני יהודי מעונה יכולות להביעו, היתה בהן מן העקשנות האילמת שרק בעיניים יהודיות אפשר למצאה. "שיתפלל הוא תפילת נעילה פסקו הגאונים הצדיקים".

נתעטף החייל בטליתו וניגש לעמוד, שקט של שעת נעילה שקט של הרגעים האחרונים שלפני נעילת השער כל העם עמד מלא רטט, וחיכה לניגונו של החזן אולם הוא לא התחיל לנגן. נו... נו... פתאום מתוך השקט המתוח נשמע קולו של החייל המעונה, קול עבה ומגושם מלא סבל, הקול הדהד בחלל בית הכנסת כאילו מישוהו הכה בקורנס על גבי דבר עמום, כולם הפנו את ראשיהם לעברו, טליתות ניטלו מעל גבי הראשים עיניים הופנו אליו, אולם הוא לא ראה את כל זאת, הוא עמד בעיניים עצומות וראה את כל חייו לפניו, הוא חש את צליפות השוטים על גבו, הוא שמע את צעקות הפרא של הקצינים שהתעללו בו עשרות בשנים, הוא ראה את עצמו הולך בין מאה חיילים כשבדיהם מגלבים ארוכים המצליפים על גבו שותת הדם, באוזנו נחרטה צעקת השבר של אמו בשעה שלקחו אותו לצבא, לפניו עברו לילות ארוכים מלאי כמיהה ותקווה, הוא אסף את דמעותיו והנה הן נהרות, אולם אחרי ככלות הכול הוא בכל זאת נשאר יהודי, והנה הוא עומד לפני העמוד ועל ידו מאורי ישראל הם ישמעו את תפילתו, כי זכה היום להיות שליח הציבור הזה. נו... נו... עובר רחש לחש.

כן, כן! מיד הוא יתחיל להתפלל, אולם קודם לכן עליו להגיד דבר מה לבורא העולמים. אין זו תפילה אלא שיחה קצרה. כי הרי אין לו בעולם אף לא אחד שיוכל לדבר איתו, תמיד הוא צעק אליו ובעת, בשעה שכמעט כל חייו כבר מאחוריו, יש בפיו משהו להגיד לו. והנה נשמע קולו של החייל, קולו של יהודי טהור: "רבונו של עולם! הנה אני עומד לפניך בתפילה, ועלי לבקש כמו כל אדם מישראל המבקש על נפשו ועל נפש ביתו, ובכך, על מה מבקש כל יהודי ממך? שתתן לו בנים, חיים ומזונות. אולם אני רווק, ולא רציתי להתחתן עד היום מטעמים הידועים רק לך ולי, בורא העולמים. חיים אינני מבקש, כי מי כמוך יודע כי טוב מותי מחיי, כי מה הם החיים שלי? דמעה רודפת דמעה, ובכל זאת אני מבקש עלי את המוות, גם על מזונות אינני מבקש, כי הרי אני משרת בצבא הצאר ואוכל על חשבוננו. ובכך, בוראי, מה עלי לבקש ממך ברגע זה? הוא השתק קמעה, דומיה נשתררה בבית הכנסת, אף לא אחד לא העז להסב ראשו, שמה יפריע לדומייה. "רבון העולמים, לי הפשוט אין כאן אלא לבקש בקשה אחת ויחידה: יתגדל ויתקדש שמייה רבא...!"

כך החזיר בתשובה ה"חפץ חיים" את ה'קנטוניסט' הקשוח

בעל האכסניה וידא שהאיש אינו מביט לעברם והחל להמתיק סוד: "האמת היא שהוא מסכן גדול. כאשר היה ילד בן שבע חטפו אותו הקנטוניסטים מבית הוריו עם ילדים אחרים ולקחו אותו לסיביר. עד גיל שמונה עשרה גדל בין האיכרים הרוסים באזור, ואחר כך עבד בשירות הצאר ניקולאי עשרים וחמש שנים. האם היה יכול ללמוד משהו טוב במקומות הללו?! האם יש פלא בכך שהאיש יצא כה מגושם לאחר ארבעים שנה שבהן לא היה בסביבה יהודית, לא למד אות אחת בתורה, ואפילו לא ראה פנים של יהודי אחר?! ה'חפץ חיים' האזין בקשב רב לדברי בעל האכסניה. הלה סיים את דבריו בנחישות: "לכן מוטב, רבי, שלא תנסה להתחיל לדבר איתו כלל. כבודך יקר מדי עבורנו!"

ה'חפץ חיים' חייך לעבר בעל האכסניה והרגיע אותו כי יידע איך לשוחח עם אותו יהודי מגושם. הוא ניגש אל שולחנו של האיש, הושיט לו יד, ברבו בהתלהבות "שלום עליכם", וניגש מיד לעניין: "יהודי יקר, אומר לך את האמת. שמעתי עליך, כי כאשר היית ילד קטן נחטפת על ידי חיילי הצאר ונלקחת עם ילדים יהודים נוספים לסיביר הרחוקה. שם גדלת בין גויים ולא

מסופר על הגה"ק רבי ישראל מאיר הכהן מראדין, ה'חפץ חיים' זיע"א, שנהג לנדוד ממקום למקום כדי למכור את ספריו הקדושים בהלכה ובשמירת הלשון. פעם התארח באכסניה בעיר וילנה וראה יהודי גבה קומה ומגושם כבן חמישים נכנס פנימה, מתיישב ליד אחד השולחנות, ומצווה בגסות על המשרתת שתגיש לו מנת פת גדולה, נתח אווז צלוי וכוס משקה חריף. לאחר שהוגש לו כל מבוקשו, הוא אכל ושתה ברעבתנות מבלי לברך תחילה וסוף, והמשיך להתייחס למשרתת בזלזול רב.

ה'חפץ חיים' נדהם למראה עיניו, ורצה לגשת לאותו יהודי זולל וסובא כדי להעיר לו על התנהגותו הגסה והפוגעת. בעל האכסניה הבחין בכונתו של הרב, והתקרב במהירות לאורחו החשוב כדי למנוע ממנו לעשות כן. הוא ידע שמדובר בחייל לשעבר של הצאר ניקולאי, ואם ישמע הלה את תוכחת הצדיק, יחרף אותו קשות ואף ייתכן שירשם עליו יד. הוא הרבין את ראשו ואמר ל'חפץ חיים' בקול נמוך: "אנא ממך, רבי קדוש, הנח לאיש הזה. אין עם מי לדבר! הרי הרבי רואה במו עיניו שמדובר באדם גם ומגושם, בור ועם הארץ גמור".

זכית ללמוד אפילו אות אחת מן התורה. עברת בעל כורחך את הגיהנום בעולם הזה. עברו עליך צרות רבות, ודיפות נוראות ועינויים איומים. הרשעים רצו כל הזמן להעביר אותך על דתך, אילצו אותך לאכול חזיר ושאר נבלות וטריפות. ואף על פי כן דבקת בעמך ונשארתי יהודי!"

ה'חפץ חיים' אחז בחום בידו של האיש הנדהם והמשיך לדבר בהתרגשות רבה: "הייתי מאושר לו היו לי זכויות כמו שלך. הלוואי שאזכה להיות בן העולם הבא כמותך. בעולם האמת יהיה מקומך לבטח בין צדיקי עליון! האם זהו דבר קטן לחיות במסירות נפש כמותך ולסבול ייסורים כאלה למען היהדות ולמען כבוד שמיים במשך יותר משלושים שנים רצופות?! הרי זה ניסיון גדול יותר מניסיונם של חנניה, מישאל ועזריה שהושלכו לכבשן האש ונתתו בחיים!"

צאי לך בעקבי הצאן

האיש הקשוח הזדעזע מהמילים החמות שהרעיף עליו הרב היהודי. מעולם לא דיבר אליו איש כך. דמעות החלו לבצבץ בזוויות עיניו והחלו לזלוג במורדות פניו. כאשר נודע לו כי עומד מולו ה'חפץ חיים', הרב הידוע בכל קצווי העולם היהודי, פרץ בבכי עז, חיבק ונישק את הרב ולא רצה להרפות ממנו. ה'חפץ חיים' הוסיף לדבר אליו בעודם מחובקים: "אם אדם כמוך שזכה להיחשב בין הקדושים שמסרו את נפשם על קידוש השם, יקבל על עצמו לחיות מעתה את שארית חייו כיהודי כשר השומר תורה ומקיים מצוות כפי כוחו, מוטבטח לו שהוא יהיה האדם המאושר ביותר עלי אדמות!" האיש לא הרפה מהרב וביקש שידריך אותו מה לעשות מכאן ואילך. הוא קיבל מ'החפץ חיים' עצה ותושייה ולמד תורה מפיו ומספריו עד שהפך לבעל תשובה גמור.

מסופר: אברך אחד שאל את הסבא קדישא רבי אריה לייב משפולי זיע"א (יומא דהילולא ו' תשרי) איזו דרך יבחר לעצמו בעבודת השי"ת? אם ע"י אכילה ושתייה והרחבת הדעת מדברים הגשמיים, או ע"י תעניות וסגופים של גלגול שלג וכדומה? השיב לו הסבא קדישא. בכך לא יהיה לך לא העולם הזה ולא העולם הבא. על זה התחיל האברך לבכות במר נפש ואמר. רבנו הקדוש אל תדחוני בשתי ידיים קרבוני לעבודת השי"ת. אז השיבו הסבא קדישא בזה הלשון. שמע נא דברי. הנה כאשר ברא הקב"ה את עולמו ברא את היצוה"ר, שאל אותו היצוה"ר למה בראתני? כי בדורות הראשונים מאדם הראשון ועד נח, וכן מנח ועד אברהם אבינו לא היתה לו ליצוה"ר שום עבודה קשה. כי המה מעצמם עשו כל רע. השיב לו הקב"ה המתן עד שיבוא אברהם ועמו תהיה לך עבודה להחטיאו. והיה היצוה"ר עומד ומצפה עד שבא אברהם אבינו ע"ה. וידוע שאברהם ושרה היו בבחינת מדת החסד, והיו מכניסי אורחים. ויבוא אליהם היצוה"ר בדמות הלך. כאשר ראו אותו הכניסו אותו תיכף לביתם, והאכילו אותו והשקוהו, עד אשר לא היה לו פתחון פה לפתותם לעבירה, והלך לו. וישחק הקב"ה עליו ויאמר לו "מען קויפט דין איבער מיט א גיטען אנבייסען! [קונים אותך בסעודה טובה]. ויען היצוה"ר אל לבו שלא להתפתות מאכילה ושתייה. ושאל לקב"ה למה בראתני והשיב לו המתן עד שיבוא יצחק ועמו תשחק. כאשר בא יצחק

משל ונמשל

תפילת נעילה - החץ האחרון

אדירה, לכו פעם בחזקה כשהוא אוחז את החץ בידו, והוא יודע עד כמה עליו להיזהר בו כי חיו תלויים בחץ היחיד הזה. כך גם האדם בימים הנוראים האלו, כאשר ספרי החיים וספרי המתים פתוחים לפני הקב"ה, הסכנה אורבת לכל אחד ואחד, כמו שאמרנו "בינונים תלויים ועומדים", הנה כבר ירה האדם את החץ הראשון, וגם את החץ השני וגם את השלישי, הלא המה התפילות שהתפלל בראש השנה וביום הקדוש, אולם אין האדם בטוח שהתפילות אכן התקבלו לרצון לפני אדון כל, אולי לא התפלל בכוונה ראויה ורצויה, ומי יודע כמה מחשבות זרות התערבבו בהם, ולא נותרה בידו אלא התפילה האחרונה, תפילת נעילה, שהיא החץ האחרון, וחיוו תלויים בה וממידת הכוונה שיכוון בה. (המגיד מדובנא זיע"א)

עד כמה כוחה של תפילת נעילה ביום הכפורים: מעשה בציד שתעה בנכבי היער, וניסה למצוא את הדרך לחזור לביתו, כל רגע ורגע היה מוכן ומזומן לקדם פני הרעה בדמות חיות טורפות או שודדים, וכך כשקשתו בידו הלך בפחד ובאימת מוות, לפתע פתאום שמע תנועה מבין העצים, ומיד שיגר לעברו חץ, כשהתקרב הצייד בזהירות ובשקט לבדוק אל מי ירה, ואם הצליח לפגוע, נוכח לגלות כי אין זה אלא שיח יבש. לאחר מכן שוב ראה משהו חשוד מבין העצים, ושוב שיגר חץ לעבר המקום, אך גם בפעם הזאת גילה כי לא היה זה אלא אבן. אולם לחרדתו הבחין הצייד כי לא נותר בידו אלא חץ אחד, שהוא החץ האחרון העומד להגנתו מפני המזיקים. ואז נשמעה לפתע שאגת אריה

אתה חשבת לרעה אלקים חשבה לטובה

שקט הכעס וזעפו מאז ולא גדול חרונו, על כך בנקל נתרצה להם ומחל על העבר, ואמר מכאן והלאה חושבנא, והמה ליתר פיוס למלך להראות לבם הטוב, הביאו דורן לעדים ולמלשינים ואמרו: אתם גרמתם לנו הכבוד הלז שזכינו לראות אור פני מלך חיים, כי לולא כן מי הביאנו לזכיה הלז לראות פני מלך גדול ומהולל מאוד, והיה זה פיוס גדול למלך. והנמשל: טרם בא יום הגדול והנורא ראש השנה, הצדיקים מתענים ועכ"פ נשקט קצת כעס על עוון הדור, כי עכ"פ אין כל הדור רשעים. ובעשרת ימי תשובה כל הבינונים שבים ונח כעסו ביותר, ובהיות כי כבר נשקט רוב החמה, בבוא יום הכפורים כל הרשעים המוחלטים למשפט יעמדו, והמה מתוודים ועוזבים, נתרצה הקב"ה. ולולי עוונות הדור, לא זכינו שיכנס כהן גדול לפני ולפנים, ויען זכינו על ידי זה לכנס לפניו, על כן אנו שולחין דווחן השעיר לעזאזל להס"ם המלשין, לומר לו: אתה גרמת לנו הזכות והכבוד לראות פני מלך ית"ש ואתה חשבת לרעה אלקים חשבה לטובה. (בשם הגה"ק ה'חזקת סופר' זיע"א)

משל למדינה שמרדה במלך, ועיקר המרידה הניגלית היה בין ההדיוטים הפוערים פיהם בשוקים ורחובות, ועושקים וגזולים ומלעיגים על המלך בפרהסיא. אך הבינונים בעלי בתים והנלווים עליהם אינם עושים מעשיהם כל כך בפרהסיא, אך מעוותים לעמוד נגד המלך. ורק השרים והסגנים הם שותקים, ומ"מ לולי ידיהם במעל ראשונה לא הרימו ההדיוטים ידם. ובהישמע הדבר בית המלך, קם בחמתו עם חייליו לבדוק הדבר, אם עשו ככה או לאו. והנה בבואו קרוב לקריה ההומה יצאו לקראתו השרים והסגנים, וקבלוהו בכבוד גדול. אז הביט המלך כי על כל פנים אין המרידה כל כך בעוצם, שהרי עכ"פ הגדולים אין עוד ידם במעל ושקט קצת מזעפו. וכשנכנס לעיר ראה שכל הבעלי בתים כורעים ומשתחוים לעומתו, שכך חמתו עוד יותר כי ראה שאין הענין רע כל כך כמו שאמרנו המלשינים. אך אי אפשר להכחיש מה שההדיוטים הרימו ידם במלך, על כן נקראו ויעמדו לפני המלך למשפט והעידו עדים וכו'. אז התנפלו לפניו והתחננו, ויען כי כבר

יסלק האדם את חובותיו לקב"ה מעט מעט, עד שיזכה ויהיה בעל תשובה גמור

של יין, ומתחייב למחיר רב? קנה מעט ושלם עכשיו. הסכים הסוחר לעצה נבונה זו וכן עשה, קנה מעט יין ושלם את מחירו, את היין מכר בחנותו ובכסף שהרוויח, שב וקנה עוד יין, וחזר חלילה, עד שהצליח במסחרו החזיר את כל חובותיו.

והנמשל: אנו מבקשים מהקב"ה שימחול לנו על כל חטאינו, ומבטיחים שלא נשוב ונחטא, אולם גלוי וידוע לפניו שלמרות ההבטחות נשוב ונחטא. אין כל דרך בפנינו אלא לנהוג כאותו סוחר, נתחיל ונחזור בתשובה בדבר מסויים, למשל, אדם יקבל על עצמו להיזהר בחטא הדיבור, כאשר יתגבר על חטא זה, יקבל על עצמו להישמר גם מחטאי העיניים, וכן הלאה... כך יסלק האדם את חובותיו לקב"ה מעט מעט, עד שיזכה ויהיה בעל תשובה גמור.

משל לסוחר אחד בעל חנות יינות, שבא לבית מסחר סיטונאי כדי לקנות כמות גדולה של יין לחנותו, לאחר שהציגו לו את החשבון, ביקש הסוחר שיתנו לו את היין בהקפה, מכיוון שאין בידו לשלם כעת, והבטיח לשלם מאוחר יותר כאשר ימכור את הסחורה בחנותו. אינני יכול - ענה לו המוכר - זה מספר פעמים נתתי לך בהקפה, וגם הבטחת לסלק את חובך במועד, אך לא קיימת את הבטחותיך. התחנן הסוחר: אנא, רק הפעם תן לי בהקפה, ואשלם לך במועד, בכל הפעמים הקודמות לא שילמתי מפני סיבות שונות שמנעו ממני לשלם, אולם הפעם אני מבטיח כי אשלם בזמן! לא הועילו כל הפצרותיו - הסיטונאי עמד בסירובו.

בעודם מדברים נכנס סוחר אחר לחנות, וכאשר שמע את הדברים אמר לסוחר: שמע לי, אתן לך עצה: לשם מה אתה קונה עכשיו כמות כה גדולה

אלו זדונות הביאו לו זכיות

פני? ותפעם רוחו כי לבו דווה על העוול שעשה, ולכן גמר לשוב אל אדונו, ובבואו אליו נפל לפניו ואמר חטאתי ועתה עשה עמי כנפשך, ויען האדון ולמה חזרת? והשיב כי לבי דווי על העוול שעשיתי, ואם לא תאמין ראה הפירות הטובים בתרמילי, א"כ לא הכריחני דבר אלא לבי. ויען האדון עתה ראיתי טוב לבבך, לכן תהיה בן חורין, ואשימך ראש על כל עבדי.

והנמשל: אנו עבדים להשי"ת שקנה אותנו בידו החזקה ממצרים, וברחנו מעבודתו. והנה אם אחד שב מיראת העונש לא יאות לו שכר על שובו, יען שהוכרח לשוב, ועל כן נשאר חטא וצריך כפרה כשוגג, ואם לא הכריח אותו דבר, אלא מוטב לבו שרואה מאהבת השם שיאות לשוב, לכן עתה הוא מראה דבר חדש, דהיינו לב טהור, מה שלא היה קודם שחטא, לכן אלו זדונות הביאו לו זכיות, כלומר כל הדברים שעושה אח"כ הם בלב טהור.

(זכרון אבות)

משל לאדון אחד שקנה שני עבדים בעד כסף רב, ואחרי שהיו אצלו ימים אחדים, ברחו שניהם בלילה אחד, זה ברח מצד זה של העיר וזה מצד שני, ולא אמר אחד לחברו מבריתו דבר. והנה שניהם לא הלכו בפרשת דרכים מיראה, אולי יודע לאדון ע"י עוברים ושבים אנה הלכו, והנה אחד הלך ליער ושמע קול שחל, והלך לצד אחר ושמע המית דוב, ומדאגה אולי למטרף חיות, חזר לעיר ושב לאדונו באימה. ואז אמר האדון למה חזרת אלי? ואמר מפני קול שחל ודוב ואמרתי בלבי זה העונש הגיע לי על עול שעשיתי שברחתי. ואמר האדון ודאי אתה חייב מיתה, אבל למה אפסיד ממוני? לכן לא אמיתך, אבל תתקן מעט מעט עוונך עד גמירא, והעבד השני אשר הלך לצד אחר, נזדמן לו דרך טובה, ובא אל פרדס נאה, ואכל לשובע ממיני פירות טובים וגם נתן בכליו, ובעת התענוג מוטב הגן נתן אל לבו, אני אוכל למעדנים ואדוני נעצב עלי על אבוד ממונו שנתן בעדי, ואיך אשא

בעת נעילת שער

אדירה, לבו פעם בחזקה כשהוא אוחד את החץ בידו, והוא יודע עד כמה עליו להיזהר בו כי חיו תלויים בחץ היחיד הזה.

כך גם האדם בימים הנוראים האלו, כאשר ספרי החיים וספרי המתים פתוחים לפני הקב"ה, הסכנה אורבת לכל אחד ואחד, כמו שאמרו "בינונים תלויים ועומדים", הנה כבר ירה האדם את החץ הראשון, וגם את החץ השני וגם את השלישי, הלא המה התפילות שהתפלל בראש השנה וביום הקדוש, אולם אין האדם בטוח שהתפילות אכן התקבלו לרצון לפני אדון כל, אולי לא התפלל בכוונה ראויה ורצויה, ומי יודע כמה מחשבות זרות התערבבו בהם, ולא נותרה בידו אלא התפילה האחרונה, תפילת נעילת שער, שהיא החץ האחרון, וחיו תלויים בה וממידת הכוונה שיכוון בה. (המגיד מדובנא זיע"א)

לנצח את היצר הרע

יש לך בחבילה? הקבצן התחיל לגמגם כמובן, והשוטר שהבין מיד במה מדובר, נפנף לו בחרבו והורה לו לחזור מיד למקומו, אמר לו היהודי: רשע מרושע שכמוך הלא ראית אותי מיד בהתחלה, וגם הלכת אחרי כל הדרך, מדוע שתקת? למה לא החזרת אותי כשהייתי עדיין בתחילת דרכי? אלא מאי רצית להכעיסני, לשבור אותי בגופי ובנפשי מפחד, ומכובד המשא שעל כתפי, וכעת אתה מחזירני שוב לסחוב את המשא הגדול הזה, ולחינם. כך סיים ר' בנימין: חז"ל אומרים (קידושין ל') קשה יצה"ר שיוצרו קראו רע, ולמה נקרא רע? הלא הוא מקיים שליחותו, אלא שמניח הוא לנו כל ימי האלול לעבוד את השי"ת ואפי' לו לעשות מעט תשובה, ואף בעשרת ימי תשובה ויום הכפורים עודנו שותק, ואז הוא מחכה לנו ממש במוצאי יום"כ תיכף בכוס הקפה הראשונה, כשעדיין הרעב מכה בנו, ומתחיל מיד להלחם בנו ולהחזירנו אחור, לא לברך בכוונה, לחטוף את האוכל ברעבתנות, כך הוא מחזיר אותנו בחזרה אל המקום בו היינו קודם. לא ניכע ובע"ה נתגבר עליו.

(הגה"צ רבי שלום שברון זצ"ל)

ר' בנימין הצדיק מראדין שהיה מקובל מאד על החפץ חיים אמר פעם במוצאי יום"כ משל אשר ממנו נובל ללמוד את דרכו של היצר הרע. וכך אמר: משל לשתי עיירות של יהודים שהיו בשני צידי הגבול שבין פולין ורוסיה, ביניהם הפרידו כמה קילומטרים, והנה קבצן אחד רצה להבריח סחורה מצד אחד של הגבול אל הצד השני ולהרוויח כמה פרוטות, בלילה לקח חבילה גדולה על כתפיו, והחל צועד לעבר צידו השני של הגבול, עוד הוא הולך לאיטו בקומה כפופה תחת עול משאו, רואה הוא לפתע לפניו שוטר, כמובן שהקבצן נבהל ופחד מאד, השליך החבילה מיד מעל כתפיו, והמתין לתוצאות, אבל לרוב פליאתו, השוטר מביט עליו ורואה אותו ואינו אומר כלום, עברה דקה, שתיים ושלש, ומשראה הוא שאין השוטר עושה מאומה, ניגש בפסיעות מהוססות אל החבילה לקח אותה על כתפו והמשיך את אט בדרכו, והשוטר עדיין מביט עליו, מה חושב הקבצן בלבבו? כנראה גולם הוא, מה איכפת לי, אם אינו אומר כלום אמשיך בדרכי, לבסוף כשכבר הגיע ממש לגבול והנה עוד כמה פסיעות והוא בעבר השני, נגש אליו השוטר וצעק מה

מעלת השירה בימים הנוראים

הימים נוראים, ראש השנה יום הכיפורים סוכות ושמחת תורה, והעמסו זאת בדרך רמז בפסוק (תהלים מז, ז) "זמרו אלקים זמרו", שעל ידי

נהוג בהרבה מתפוצות ישראל לשיר ולזמר בעת אמירת הפיוטים בראש חודש ובשבת קודש, ויותר מכך ענין מאוד גדול הוא השירה בעת אמירת הפיוטים או בשעה שהש"ץ מפיל תחינה לפני בורא עולם בעת

הזמר והניגון אפשר לזמר ולהכריח את מדת הדין המרומז בשם "אלקים".

במאמר זה נביא מעט, מעט הכמות ורב האיכות, בענין השירה, מה זה מעורר בלב פנימה של המשורר, ומה זה חשוב כ"כ בשמים למעלה, ולא יפה זה יכול להביא את האדם, ומה עושה השיר ששרים ממחבר ששר את זה מלב טהור ומפה טהור, על כך ועל עוד הרבה ענינים נרחיב פה אי"ה פה במאמר.

נפתח במשל (הובא בגיליון שיצא לרגל יום כיפור תשע"ד) אשר דרש הרה"צ רבי אלימלך בידרמן שליט"א (באר החיים, עמוד ר"י) מעשה במלך שהיה לו בן יקר, שלמגינת לבו וצער הרב הפסיק מוחו לפעול לפתע פתאום רחמנא ליצול, ואע"פ שדרש ברופאים גדולים ומומחים לא הצליחו למצוא מזור ורפואה למכתו. בלית ברירה נאלץ המלך להכניסו למוסד מיוחד לחולי נפש. והנה מנהל מוסד זה שמח על כך כמוצא שלל רב, מפני שהמלך שילם לו ביד רחבה על כל יום ויום שטיפל בבנו במסירות, ולפיכך כאשר לאחר כמה חודשים נרפא בן המלך לא הסכים המנהל לגלות על דבר רפואתו למלך, כי ידע שאז יוציא אותו משם ושוב לא יקבל מאומה מבית המלך.

ובכל יום ויום חיכה בן המלך שיבואו להוציאו משם, אך כל ציפיותיו היו לשוא כי אע"פ שגרפא מחליו לא באו לקחתו ולהוציאו משם, לפיכך החליט לשגר מכתב מפורט לאביו המלך, ולכתוב בו שב"ה הוא כבר מרגיש בטוב והוא מחכה בכליון עינים שיבואו להוציאו מן המוסד הזה, ואכן הכין את המכתב ומסרו למנהל שישלחו אל אביו, אך כשראה המנהל את תוכן הדברים השמיד תיכף את המכתב כדי שלא יגיע דבר הבשורה אל המלך, וכה שלח הבן עוד ועוד מכתבים אך לא זכה הבן לחזור אל חיק אביו האהוב, לאחר זמן מה התחיל הבן להתבונן, איך יתכן שאבי המלך אינו בא לקחת אותי, הלא בודאי שמרוב אהבתו אלי לא יתעצל להחזיר אותי אליו בהקדם, ומדוע א"כ אינו עונה לי על מכתבי הרבים, עד שהסיק שבודאי לא הגיעו מכתביו ליעדם, ובסוף קלט שככל הנראה אין המנהל מעביר את המכתבים ליעדם מחמת רצונו להשאירו שם, ונפל ברעיונו להערים ולעשות בדעת, להכין עוד מכתב ולקשקש בו כמה קשקושים כדרך השוטים, אך בין השורות יסתיר כמה אותיות, בהם יזעק למלך שיוציאו משם, וכך עשה, ואכן כראות המלך את המכתב שלחו תיכף למלך כדי שיחשוב שבנו עומד עדיין במצבו הראשון, ויהי כאשר נתקבל המכתב בבית המלך התעמק המלך בחכמתו בקשקושי הדברים, והבין מדי את זעקת ובקשת בנו החביב, ותיכף שלח להוציאו משם.

והנמשל הוא לבני ישראל הזועקים אל ה' בתפלה ובתחנונים, שהמקטרגים אינם מניחים ומעכבים את התפילות מלהגיע לפני כסא הכבוד, ולכן מתחכמים בני ישראל ובחכמה מתחילים לשיר זמירות ותשבחות למלך קל חי וקיים, ואלה עולים למעלה באין מפריע מפני שהמקטרגים אינם מתאמצים לעכבם, בסוברים שאין בהם שום תחינה ובקשה. אך האמת שבתוך הרנה והשירה מסתירים דברי תפילה ובקשה, והקב"ה אב הרחמים שומע לקול תפילות עמו ישראל וממלא משאלותיהם לטובה ולברכה.

גדולה תשובה שמגיעת עד כסא הכבוד, שיר יכול לרומם ולהגביה את האדם וחלילה יכול להוריד את האדם עד לשאול תחתית, בשביל שזה יגביה וירומם את האדם צריך לשיר את זה אם זה מגיע מפה טהור או מלב טהור, ומעלתם גדולה מאוד, וחלילה אם שרים ניגון מלא פה טהור או מלא לב טהור, זה יכול להוריד את האדם עד לשאול תחתית. וזה מרומז בדברי נעים זמירות ישראל בתהילים "היטיבו נגן בתרועה" פירושו, שאם שרים את השיר מאחד שחיבר את השיר מלב טהור או מפה טהור זה יכול לרומם את האדם אל על, ויותר מכך לקרב אותו אל אבינו שבשמים.

וכך ביאר כ"ק מרן ה"אמרי חיים" מו"זיניץ צוק"ל בספרו "מאיר החיים" את מאמר הכתוב (תהלים ל"ג, ג) "שירו לו שיר חדש, הטיבו נגן בתרועה" להתעורר ולהטיב מעשיו על ידי זמר וניגון אף ביום תרועה - בראש השנה, זה שיר חדש דרך חדשה מתלמידי הבעל שם - טוב הקדוש. ומסופר על הגה"ק בעל "דברי חיים" מצאנו זי"ע שהתלהב מאוד בשירת הים בראש השנה, והסביר זאת "כי שירה לזמר עריצים". רבי יהודה החסיד כותב ש"אדם יקח ניגון וינגן איתו בתפילה" והסביר הטעם, היות כי אנחנו אומרים בתפילה (שחרית) "ונתנו ידידים זמירות שירות ותשבחות - שדרך האהובים לנגן". וזה טעם שמנגנים כל כך הרבה בימים אלה בתפילות.

השיר שבוקע מלב נשבר ונדכה והוא חובר על ידי אדם ירא שמים ועובד ה' יכול להגביה ולרומם את האדם גם במצבים קשים, ועל כך יעיד המעשה הבא. מעשה היה בילד ששמו היה יוסלה, ולו היה קול יפה ונעים, שביקשו ממנו שיצטרף למקהלה, ואביו התנגד לכך מאוד, והילד לא הבין מדוע אביו מתנגד לכך מאוד, ושאל אותו לפרש ההתנגדות, ענה לו אביו, שמע בני, אתה לא בני יחידי, אלא, יש לך אח יותר גדול ממך, ושמו נקרא משה על שם סבא ז"ל, והוא שם אל מעבר לים, והלואי שהיה לנו קצה חוט ולוא במעט אם לא לראות אותו אלא רק לשאול אותו במכתב את שלומנו היינו עושים זאת מיד, אלא, שאין אנו יכולים לעשות כן, כי הרבה לפני שנולדת הוא גם היה ילד בגינך, וגם היה לו קול נעים, ומסתמא באחד מהמקומות שהוא שר משהו פקח עליו את עיניו, וחמד בו, והתחבר עמו, ולאט הוא ירד ברוחניות, עד שיום אחד הוא ארז תיק עם כמה דברים, ונפרד ממנו באומרו שהוא נוסע אל מעבר לים... ומאז, הורדנו אני ואמא דמעות לדוב, שנזכה לראות אותו חוזר אל דרך המלך, אל דרך התורה והיראה. באותו בית נהגו לשיר, שיר מיוחד על המילים "הבן יקר לי אפרים אם ילד שעשועים, כי מדי דברי בו זכור איכרנו עוד על המו מעי לו על כן ארחמנו נאם ה'", ובפרט הייחודיות שבו היתה, ששיר זה חיבר הסבא, וכל מקום שכבא היה שר את השיר הזה, רבים היו חוזרים אל חיק אביהם שבשמים. וגם הילד הזה נכנס לו השיר הזה לראשו.

יום אחד הגיע שכן חדש לבנין, השכן היה מאוד נחמד ליוסלה, עד שיום אחד הציע לו שמטעם שהוא שמע שיש לו קול יפה, הוא אחראי על איזה מקום שירה באחת המדינות, והוא מזמין אותו לשיר שם, הוא יקח אותו לשם ונחזיר אותו לכאן, האם אתה מסכים, מיד אמר לו יוסלה, אבא לא מרשה לי לשיר בשום פנים ואופן. לבינתיים השכן הראה לו תמיד פנים שמחות, ונתן לו מיני מתיקה, וכל מיני פרסים ומתנות. עד שיום אחד יוסלה מיהר לחיידר, ואז עבר השכן עם רכבו, ושאל אותו לאיפה ממהר, שיעלה לרכבו ויביא אותו חיז וקל לאותו מקום, לא חשב יוסלה למארב שאורב השכן לו כאן, ועלה לרכב ואמר לו שישע לחיידר. לאחר כמה דקות נסיעה, שם לב יוסלה שמשוה לא כשורה שלפי החשבון הוא היה אמור להיות ממזמן בחיידר ומדוע מתארך הדרך, ושאל את השכן לפליאתו הרבה שלפי החשבון היה אמור להיות ממזמן בחיידר, מיד אמר לו השכן אתה ביד' מיד ריסס עליו גז מרדים, והמשיך בנסיעה.

שקם יוסלה הוא היה כבר במטוס, ולידו הוא רואה את השכן שהוריד את התחפושת והראה את פניו האמיתיים, ללא כיפה עם חולצה קצרה, וללא שום סממן יהודי, ואז ביקש יוסלה מים לנטילת שחרית, אז אמר לו השכן, שכח מכל הדברים האלו, עכשיו אנחנו בדרך לאיזו שהיא מדינה, שם אתה הולך לחיות כגוי, ולחיות זמר בכל מיני מופעות שנופיע אותך שם, וקודם לכך נלמד אותך השירים המקובלים עלינו לשיר, שתשיר אותם אל מול קהל עם ועדה. מיד הבין יוסלה למה חתר אביו בעת שאמר לו שהוא לא חפץ שישיר מול קהל אנשים, ופרץ בבכי, וידע שרק נס יוכל להוציא אותו מהסבך הכ"כ מסובך שאליו הוא נכנס בעת.

לאחר כמה חודשים של שהיה באותה מדינה הרחוקה מהבית, ומכל ענין רוחני, הגיע לאחד המופעות לאחר הדרכה רבה, אז לפני שהוא נכנס היה אחד מקדים ואומר בשבח הזמר שמגיע עכשיו לבמה לשיר, ואז היה עולה הזמר לבמה לשיר שבמרכז מחיאות כפים סוערות. וכן היה גם כאן, אבל באותם רגעים עלה זכרונות מבית אביו איך שהוא היה יושב עם אביו בשולחן שבת ושר עימו את השיר של סבא, ובאותם רגעים כניעור מחלום קורא לו אותו מקדים לשיר את השירים שלימדו אותו לפני כן שישיר כאן. ואז הוא הרגיש שהוא נמצא כאן בבית אבא ויושבים בשולחן שבת, והתחיל לשיר את השיר "הבן יקר לי אפרים... אם ילד שעשועים..." ואת עיניו ממלאות דמעות רבות. ואז באותם רגעים כל האלו שקנו כרטיסים וישבו באותו מופע לא הבינו כלל וכלל מה הולך פה, ומה קורה עם הזמר, מלבד אחד במקלה שמאחורי יוסלה שנזכר מימי נעוריו, והתחיל לבכות עמו, ונפל על הרצפה והתעלף. לאחר שהתעורר מעלפנו, אמר ליוסלה אני הוא אחיך משה, בוא נברח מפה כמה שיותר מהר, אל הבית, אל אבא ואמא, מיד עזבו את העולם לקחו מונית אל שדה התעופה ובדקו מתי מטוס הבא אל מחוז הפצם, וכשהגיע הזמן עלו למטוס, ולאחר כמה שעות נחתו היישר אל ידי הוריהם, וזרו אל חיק אביהם שבשמים. מכל זה אנו רואים מה מעלתו הכה גדולה של השירה והזמרה, שיכול לעורר לבות נשברים, ולבות תוהים, ולהחזיר אותם אל חיק אביהם שבשמים. ויהי רצון שנזכה לחזור בתשובה שלימה, ויתקבל תפילתנו לפני אדון כל, ונתברך בכל הישועות ובכל מילי דמיטב ברוחניות ובגשמיות, עדי נזכה במהרה דידך למאמר הכתוב "ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד" בעגלא ובזמן קריב ונאמר אמן.

אוצרותיהם של צדיקים

ערב יוה"כ, יום כיפור, ומוצאי יוה"כ - נכתב ונערך ע"י הרה"ח הגאון רבי אהרן פרלוב שליט"א

ערב יום כיפור

צדיק הדור בעיניו

בכל ערב יוה"כ היה מנהגו של אדמו"ר (הרה"ק רבי דוד משה מטשורטקוב) זי"ע להרבות בבכיה בהיכלו, והיחיד סגולה שזכו לכנסו אצלו בצהרים קודם מנחה, נפלה עליהם חרדה גדולה להביט בפני קדשו, אשר היה כמטיל פחד אימת יום הדין.

פ"א, בערב יוה"כ כשנכנס בנו יחידו הוא מרן אדמו"ר הק' רבי ישראל זללה"ה, אצל אדמו"ר הזקן זי"ע, לבקש מתיקה כמנהגו בכל ערב יוה"כ, נפל עליו פחד בראותו את הבכיות של אביו אדמו"ר זי"ע. והבין אדמו"ר זי"ע שבנו יחידו מרן אדמו"ר משתומם ומתפחד על הבכיות שלו, ויקרב אדמו"ר זי"ע לבנו רבי ישראל, ויאמר לו בלשונו הקדוש, "זעהסטו מיין קינד, אזוי דארף מען וויינין אז מען איז נישט עהרליך" עכ"ל. ומה נעני אגן אבתריה דמרן זי"ע.

ואמר על זה אדמו"ר הרה"ק רבי ישראל זי"ע, שמחמת שהצדיק הדור הוא כולו מכל נשמות ישראל, ולפיכך הוא בוכה עבור הנשמות הצריכים לבכות כן.

הפחד בעיניו

שמעתי מהרב החסיד רבי מרדכי אהרן פישמן ע"ה שהאדמו"ר הקה"ט ה"פחד יצחק" זי"ע מבאיאן בערב יום הכפורים מרוב פחד לא היה מסוגל לעמוד על רגליו וללכת והיו הגבאים חייבים לתמוכו מתחת לאצילי ידיו וכך הובילוהו לבית הכנסת.

עבודת צדיק בעיניו

ה"פתחא זוטא" סיפר שהעבודה אצל הרה"ק מגארליץ בערב יום הקדוש היה באופן נורא מאד ובאיתגליי, והבכיות היו למעלה מהמשוער... [עבודה זו ראו גם אצל ה"פתחא זוטא" בעצמו, וכפי שסיפר אבי (הגה"צ רבי אברהם דוד הורביץ גאב"ד שטרסבורג) זצ"ל שכאשר היה אוכל מהמרק לא ידעו מה יש יותר בצלחת, מרק או דמעות... אבל אחר שכבר נכנס הרה"ק מגארליץ ל"כ"ל נדרו" לא ראו עליו כל כך את אימת ויראת היום, וכידוע מש"כ ב"ייטב לב" דכאשר מגיעים כבר ליום הדין צריכים להיות בשמחה.

כן סיפר ה"פתחא זוטא" דלאחר תפילת ליל יום הקדוש היו מכניסים מיטה לתוך בית המדרש, והרה"ק מגארליץ היה נשכב עליו עד אור הבוקר, והיה נדמה לכולם שהוא ישן, אבל כשהגיע אור הבוקר קם הרה"ק מגארליץ מהמיטה וניגש תיכף לעמוד התפילה, ולא נטל ידיו.

היה פעם שקם באמצע ליל יום הקדוש ורצה להתחיל תיכף להתפלל, וכשהבחין שהקהל אינם שם, שאל את ה"פתחא זוטא" היכן כל הקהל, והוא לא רצה להשיב שהם ישנים, ואמר שהם מכינים עצמם לתפילה... אמר הרה"ק מגארליץ שביום הקדוש אין צריכים להתבונן לתפילה, כי מתחילתו ועד סופו הוא הכל אחד...

הרה"ק ר' יחזקאל הורביץ שליט"א, רב דקהל "קנין תורה" בארה"ב, "בצילא דמהימנותא"

בכיות בעיניו

שמעתי מבעל ברכת אברהם, שהיה פעם בערב יום כיפור אצל הדברי שמואל בסלוני, וכשהגיע לשלחנו ראה שקשה יהיה לו לעצור את בכיותיו, והדברי שמואל החזיק את שתי ידיו על לחייו והתאמץ מאד שלא לפרוץ בבכי אבל לא הצליח, ופרץ בבכי גדול והתחיל לומר תורה, ואמר אז: כתוב בחנה, וחנה מדברת על לבה, וקשה על לבה, היה לו לומר מלבה, אלא ישנם כאלו צדיקים אשר לבם מלא על כל גדותיו והוא נשפך מעל לבו, ושאל אם כן כאשר הוא אינו יכול לעצרו בלבו למה נותנים לו כ"כ שישפך מעל לבו, אלא שזהו שבביל אלו שלבם ריק ואין להם בתוכם כלום, הרי מה שנשפך מן הלב המלא נכנס בלבם של הריקים.

הרה"ח ר' יאיר שורצמן ז"ל, "יהי אור" ע"ש

אימה וחרדה בעיניו

ערב יוה"כ היה נסוכה על זיו פניו הקדושים (של הרה"ק רבי ישראל מהוסיאטין זי"ע) אימה וחרדה של קדושה, שפחדנו ממש מגשת אליו.

"שיח יצחק" (הוסיאטין) כ"ט בסלו, ע"ס"ה

כל האוכל - כאילו מתענה

סיפר רבינו הרה"ק רבי יצחק מסטיטשין זי"ע: אבי הקדוש (הרה"ק רבי משה מראזוודאב זי"ע) אמר, שאינו יכול להבין את דברי חז"ל ש"כל האוכל ושותה בתשיעי מעלה עליו הכתוב כאילו מתענה בתשיעי ועשירי" (ברכות ז:). כיצד יתכן שאכילה - תהיה שווה לצום?

הוא מוטיב לה, והוא מפרק לה: "כל האוכל ושותה בתשיעי כאילו התענה". כלומר, אם יהודי אוכל כבזו דעת כאילו הוא צם, או אז נחשבת האכילה כתענית "בתשיעי ועשירי"...

הרה"ח ר' יוסף ליפשיץ ז"ל, "החכמה מאין"

ערב יו"כ כתענית

שמעתי מאדמו"ר הרה"ק בעל שפת אמת זי"ע על מאמר הגמרא (ראש השנה ט.) "האוכל ושותה בתשיעי מעלה עליו הכתוב כאילו התענה תשיעי ועשירי". ואמר כי נחשב להפסקה של שלושת ימים, בעשירי בעצמו מתענה, ואכילת תשיעי נחשבת כאילו התענה תשיעי ועשירי. כך שמעתי מפיו הק'.

[אמר המלקט: כן איתא בספר "שפת אמת" על הש"ס]

הגה"ח רבי צבי דוד גלאזר ז"ל, "שפתי צדיקים" (ב"ב תשנ"ח) ע' נ"ו, אות כ"ז

כל מה דמפיש באכילה

שמעתי על רבנו ה"אבני נזר" זי"ע, שבערב יום כיפור היה אוכל הסעודה עד הערב שהלך כבר להתפלל, כיון שאמר חז"ל "כל מה דמפיש באכילה טפי עדיף". ולכן, בכל פעם לקח מעט מהפירות שעל השולחן לתוך פיו לקיים "כל מה דמפיש באכילה". אבל עיקר אכילתו היתה מעט דמעט.

הגה"ח ר' חגית וינטרוב ז"ל, "בשישים חמדה", ע"מ"א, אות ז

כח לצום בברכת צדיק

הרה"ח ר' יצחק אייזנבאך ז"ל בנו של הרה"ח ר' חיים הערש זצ"ל - כשהיה בחור צעיר לא היה מסוגל לצום ביוה"כ, ובאמצע התפלה היה מוכרח לצאת להקיא וכו' מחמת חולשתו, פעם בערב יום הקדוש נכנס עמו אביו אצל מרן אדמו"ר ר' מנחם נחום מראחמיסטריווקא זי"ע ואמר לו שזה פיקוח נפש עבורו לצום ומה לעשות? ושאל הרה"ק לר' יצחק - האם אתה אוכל לפני התפלה? והשיב לו הבחור - לא, והמשיך הרה"ק בשאלתו - ומתי אתה אוכל בכל יום? ענה הבחור - לאחר התפלה כשאני חוזר לביתי, "אם כן" אמר לו הרה"ק "גם ביום הכיפורים תמתין עד שיגמרו התפלה (כי ביוה"כ מתפללים כל היום) ואח"כ תלך הביתה לאכול... ומני אז נהפך המצב לטוב ולא הרגיש שום קושי בהצום... (מפי אחיו להבח"ח הרה"ח ר' אברהם שליט"א)

"מעייין הברכה" (תשרי תשס"ג) ע' כ"ד

יום כיפור

תוספות יוה"כ"פ

שמעתי מאבי (הגה"צ גאב"ד מאקאווא) זצ"ל בשם הרה"ק מהר"א מבעלזא זי"ע דהנה חז"ל הוסיפו תוספת יוה"כ"פ מלפניה ולאחריה. שהתוספת שלאחריה משפיעה על מחצית השנה שלאחריה, והתוספת שקודם היום הוא כדי לקדש המחצית השנה שקודם לכן, ונמצא דכל השנה יש לה קדושה מהתוספת יוה"כ"פ.

"בצילא דמהימנותא" ומצוין מפי הגה"צ רבי מנחם מנדל לעמברגער זצ"ל ממאקאווא-ירושלים

ההכנה ליום כיפור

מרגלא בפומיה דרבנו (כ"ק מרן אדמו"ר מסטריקוב זצוק"ל) לספר סיפור על הגאון בעל "חזון איש" זצ"ל, (ומתוכו למדנו דרכו ושיגו של רבנו באהבת ישראל. כי זאת ידעו כל באי ביתו: סיפור שחזר עליו רבות, אות הוא כי נקשר אליו, בבחינת "הוא - היה אומר").

יהודי נכנס אל החזו"א בערב יום הכיפורים, זמן מה לפני התקדש החג, וביקש שיאציל עליו הגאון במברכות פיו לשנה החדשה. אותו יהודי עסק במקצוע היהלומים, ותיכף פתח החזו"א ושאלו, מה נשמע בעסק, והאם הוא מתפרנס כראוי. אח"כ המשיך ושאלו על ב"ב ויוצאי חלציו, ואף ירד עד לפרטי פרטים. היהודי התפלל מאד, ופנה אל החזו"א בשאלה: "חידה סתומה היא מלפני, שרבנו יתעניין עכשיו בפרטים פשוטים מאד, ולא בעניני היום הקדוש הקרב ובא?" אמר לו החזו"א: "זהו תפקידי עתה, לשאול ולהתעניין אצל יהודי אם הכל אצלו כשורה, וזו ההכנה שלי ליום כיפור".

הרב משה צבי וינטרוב שליט"א, "יד אמות של רבי"

תחילת תשובה

אמר אא"ז זצוק"ל מקאזמיר, אפילו בשעה שאדם הולך בערב יום הכפורים מלובש בקיט"ל ונרות בידו, אם יאמר לו חבירו לך עמי לטייל ודאגה בלבי אשיחנה, ילך עמו. כי מה הוא רוצה לעשות ביוה"כ"פ - תשובה, וזה תחילת התשובה, כי ואהבת לרעך כמוך זה כלל גדול בתורה עכ"ל. ונודע כי צדיק אחד ה' נוהג לספר דבר זה מקאזמיר בכל שנה ושנה בסעודת ערב יוה"כ"פ לפני כל נדרי.

הרה"ק בעל "אמרי שאול" ממודיץ זצוק"ל בהערה לספח"ק "דברי ישראל"

לא להתרעם לפני כל נדרי

פעם לפני "כל נדרי" בעת שיצא הרה"ק רבי רפאל מבערשיד מהמקוה נטפל אליו אחד, שהתחיל לפטפט ולכלכלו בשטויות ודברים בטלים. ואמר: נו, הרי

הרמב"ן כותב באגרתו לבנו: "תתנהג תמיד לדבר כל דברך בנחת לכל אדם ובכל עת" - ואפילו על אדם המטריד אותך בשטויות אחר המקוה, לפני "כל נדרי", ג"כ לא צריך להתרעם. (סיפורי מרן הרמ"ח. ערך רבי רפאל מבערשד אור; כתבי ר"י שו"ב, פרק טז אות ג.)

איך להיכנס לכל נדרי

שמענו מאחד מיקירי אנ"ש, שפ"א בערב יוהכ"פ לפני תפלת כל נדרי היה לבו ממוזמר מאד ולא מצא לנפשו מפלט עד שהרהיב עוז במסי"ג ונכנס אל הקודש פנימה לחדר מרן (בעל "דברי שמואל" מסלונים ז"ע) ז"ל וגעה בבכי: איך אכנס ליום הקדוש? והשיבו מרן ז"ל: כן, כן, גם אנכי עומד עכשיו ותוהה, איך נכנסים ליום הקדוש? "אבער מיט אידן אין איינעם! מיט אידן אין איינעם!" ובדברו אליו את הדברים האלו שם ידו על כתפו ונכנס ביחד עמו אל השטיבל לתפלת כל-נדרי והדברים עתיקין.

כ"ק מרן אדמו"ר ה"נתיבות שלום" מסלונים זצוק"ל, "דברי שמואל" סלונים

הרהור לתשובה לפני כל נדרי

בשנותיו האחרונות, היה אדמו"ר (רבי דוד משה מטשורטקוב ז"ע) חלוש מאד, וגם מאור עיניו נחלש, והיו מוליכים אותו שני גבאים.

בערב יום הקדוש, כשנכנס אדמו"ר זלה"ה לומר כל נדרי, והגבאים מוליכים אותו מזה ומזה, ובעברו בפאלוש (מסדרון הקלויז), עמד מלכת, ונאנח מאד, ושאל במרידות, להיכן אתם מוליכים אותי, ליתן דין וחשבון לפני מלך מלכי המלכים? הלא טרם עשיתי תשובה כהוגן. והתייפח בבכי כל כך, עד שכל העומדים שם געו בבכיה והתעוררו מאד לשוב בתשובה שלימה.

"דברי דוד" - טשורטקוב

חיפוש זכות לפני-כל נדרי

הוה עובדא אצל החתם סופר ז"ע, שהרי המנהג היה בפרעשבורג לומר כל נדרי קודם השקיעה, ופעם אמר החת"ס לבנותיו לפי שהוא כבר קיבל עליו קדושת היום שילכו ויציעו שידוך לאחד, אף שלא יגמרו זאת כעת, ואמר אח"כ להבי"ד ששאלוהו על איחורו, פשפשתי במעשי ולא מצאתי לי שום זכות לילך ליום הקדוש, ולכן עשיתי זאת להוסיף לי זכות השידוך...

יש המשך לעובדא זו, שמעתי מהגאון האדיר הגר"ש וואזנר זצ"ל שמספר בשם הגה"ק מהרי"ץ דישינסקי זצ"ל ששמע מיהודי שהיה בשעת מעשה, שהגיע אז החת"ס ז"ע לביהמ"ד מאוחר, ועלה לומר הדרשה, ובאמצע הדרשה העיז אחד להראות לו על השעון שמתקרב השקיעה וצריך לומר כל נדרי ואמר לו החת"ס ז"ע שבשמים קובעים הזמן לפי איך שהצדיקים כאן אומרים כל נדרי, שאז הוא הזמן שצריך לומר...

הגה"צ רבי שמעון למברג שליט"א - גאב"ד מאקאווא, "בצילא דמהימנותא"

הכנת צדיק לכל נדרי

ידוע המעשה אצל כ"ק מרן אדמו"ר (מסקווירא) זיע"א שפעם בליל יום הכיפורים לפני כל נדרי, הגידו לו על אודות איש אחד שמוטל ביסורים קשים, מחמת שהיה לאיש ההוא שבר שיצא ממקומו, והלך כ"ק מרן אדמו"ר זיע"א בעצמו למקום ששכב אותו האיש, והחזיר השבר בידיו הקדושים, וזה היה ממש לפני שנכנס לכל נדרי. הראית לדעת גודל מדת החסד, שזה היה נחשב אצלו כהכנה גדולה לתפילה של ליל יום הכיפורים.

"ג ר' משה מנחם טויבנפלד שליט"א, "בפיקודיך אשיחה"

קראוהו בהיותו קרוב

ידוע הדרשת התעוררות שאמר הרה"ק הר"ר שמעלקא מניקלשבורג ז"ע קודם כל נדרי, וביאר מעלת יום הקדוש, ועד היכן יכול יהודי להגיע בלילה הזה ואיך שבקל יוכל האדם למצוא עוד ביום הזה להחיש ישועה ולפדות נפשו מני שחת, על פי המשל למלך שהיה לו בן יחיד, והפקיד עליו איש אחד חכם להיות אתו בשבתו ובקומו ובלכתו בדרך, להישיר לפניו דרכו בכל האופנים המצטרכים לבן המלך ההוא, והבן מלך לא אבה להלך בדרך הישר, וילך שובב בדרכי לבו אל דרך הרע, וילשין הפקיד ההוא אל המלך על אשר טר בנו מן הדרך הטובה, ויסתר המלך פניו מבנו, ופעמים רבות אשר הבן מלך ההוא רצה להתקרב אל אביו בדברי ריצוי ותחנונים, והנה המלשין ההוא עומד על ימינו לשטנו, ויספר אל המלך מדרכיו המכוערים והמקולקלים, ויצא הבן ההוא אבל וחפוי ראש, ויהי היום אשר הלך המלשין ההוא הביתה לעשות מלאכתו, וירץ הבן המלך ההוא אל אביו, ככה ומתחנן לו מתחרט ומתוודה על כל הרעה אשר עשה מנעוריו עד היום הזה, ואיך כי קדחה בו אש ימי הנעורים, ומקבל עליו לעזוב דרך הרשע וילך בדרך טובים, ויתמרמר לפני אביו המלך לאמר סלח נא כפר נא לאשמותי בקול מר וצורח, מיד נכמרו רחמי האב על בנו ויקרבהו בימינו ויתנהו בחיקו ומשעשע עמו בשמחה יתירה ונפלאה, והנמשל מובן מאליו על דרך הגמרא (יומא כ' ע"א) השט"ן בגימטריא שס"ד כנגד ימות השנה, וביום שס"ה דהיינו יומא דכיפורי

לית ליה רשותא לאסטוני, ואז באים בני" לאביהם שבשמים ובוכים ומתחננים לפניו על מעשיהם הרעים, ואז הקב"ה מקבל תשובתם.

ובזה אפשר לפרש הפסוק (ישעי' נ"ה ו') דרשו ה' בהמצאו קראהו בהיותו קרוב וגו' ואמרינן בגמ' (ר"ה י"ח ע"א) דרשו ה' בהמצאו אלו עשרת ימים שבין ר"ה ליוה"כ, ובהתבוננו שכבר עברו עשרת ימי תשובה ועדיין לא שבנו, עכ"ז צריך להתחזק שאפי' בליל זה עדיין יכול לשוב באמת, וזהו דרשו ה' בהמצאו אלו עשרת ימי תשובה ואם עדיין לא שב, אזי קראהו בהיותו קרוב דהיינו בליל יום הקדוש ממש.

"דברות קודש" מכ"ק מרן אדמו"ר מצאנז-קלויזנבורג שליט"א ארה"ב

בקשה לפני כל נדרי

ידוע שאדמו"ר בעל "אהבת ישראל" ז"ע נכנס פעם לתפלת כל נדרי, ובדרכו פנה אל הר"י שעכטער ע"ה ואמר, כל אחד מישראל מבקש מהש"ת דבר מיוחד בימים הקדושים, אני בקשתי שאזכה להיות כפרתן של כל ישראל

"דברי תורה" מכ"ק מרן אדמו"ר מויז'ניץ-מאנסי זצ"ל

לעורר רחמים

פעם אחת כשבא הרה"ק רבי מרדכי מטשערנאביל ז"ע לביהמ"ד לתפלת כל נדרי, השעין את ראשו על ידו על הבימה ושהה כך משך איזה זמן, ואח"כ התחיל לומר כל נדרי וכו', וכששאלוהו סיבת המתנתו, אמר שהרה"ק בעל קדושת לוי מבארדיטשוב ז"ע אחז בכסא הכבוד בפישוט ידים ורגלים לעורר רחמים על כלל ישראל, לכן המתין עד שיגמור לעורר רחמים.

כ"ק מרן אדמו"ר מטאהש זצ"ל, "עבודת עבודה"

בני ישראל באים לרצותך

פעם פגע 'החובש' מעיר בארדיטשוב בכבודו של פרנס החודש, וכשרצה החובש לפייסו גרשו הפרנס מעל פניו. לפני יוהכ"פ קרא הרה"ק ה"קדושת לוי" ז"ע להחובש ואמר לו שילך ויפייס את פרנס החודש, והשיב החובש שהפרנס אפילו לא יענה לו, כי איזו חשיבות יש לו אצלו, ודיבר על לבו זמן רב עד שהסכים. ואח"כ הלך הרה"ק אל הפרנס וא"ל שהחובש רוצה לבוא לפייסו, וענהו ברוגז שאל יבלבלו עם החובש, וכי אין לו כבר במה לעסוק? אבל הרה"ק לא נרתע וביקש ממנו עוד ועוד, עד שהסכים לקבל את פיוסי החובש.

ביוכ"פ בעת "כל נדרי" נענה הרה"ק: רבש"ע, גיב א קוק, דער פלשער האט איבערגעטן דעם פרנס-החודש, האט ער דעם פלשער מוחל געוון, כאטש'ע וואס פאר א חשיבות האט ער ביי איהם. און בני ישראל בחונך בני אברהם יצחק ויעקב, קומען יעצט דיר איבער בעטן זכו' ק"ו שצריך להתרצות להם. [רבש"ע, הבט נא! החובש ריצה את פרנס החודש ומחל לו, אע"פ שאין לו שום חשיבות אצלו, ובני ישראל באים כעת לרצותך ק"ו וכו'...]

הרה"ק רבי מרדכי חיים מסלונים זצוק"ל, "מאמר מרדכי"

עשרתם ערבתם...

ידוע אצל העולם מה שאמר כ"ק מרן מהר"ש (מבעלזא) ז"ל בערב יוה"ק לפני כל נדרי על המשנה (שבת ל"ד ע"א) עשרתם ערבתם הדליקו את הנר, עשרתם כבר עברו עשיות, ערבתם כבר עבר ערב יוה"כ, הדליקו את הנר, כבר מדליקים את הנרות לכבוד יו"ט, צריכן להתעורר עתה להדליק את הנר מצוה ותורה אור ולעשות תשובה כהוגן. אולם כשמעתי דיבורים אלו מכ"ק מרן מהר"א ז"ל שמעתי אומר שכ"ק מרן מהר"ש ז"ל אמר דבר זה בשם ר' יוזף זאלקוואער ז"ל, וכ"ק מרן מהר"א ז"ל היה אומר בתנועת הנוסח ר' יוזף זאלקוואער האט געזאגט" וכו'. בזאלקווא התגורר גאון אחד ושמו ר' יוזף, והוא היה גאון עולם וחיבר ספר "יד יוסף" על מס' בבא מציעא, כן חיבר ספר "יד יוסף" על שו"ע יו"ד, והוא היה איש קדוש מאד, וכ"ק מרן מהר"י ז"ל כשהיה בזאלקווא ועבר על יד בית אחד אמר שמרגיש כאן ריח של תורה לשמה, ואח"כ נתברר שבזה הבית התגורר ר' יוזף ז"ל הנ"ל, וזה היה כבר שנים רבות לאחר פטירתו.

הגאון רבי שלום בראנדער זצ"ל, "תכין לבס"

אור גדול בליל יו"כ

איתא מהרה"ק רבי פנחס מקאריץ ז"ע הטעם דבלי ליוה"כ כל בני בוכים אפילו פשוטי עם, מכיון שבליל יוה"כ מגיע כזה אור שא"א להשיגו וא"א לסבול אותו, כי הוא יותר גדול מהגופים שלנו, ולכן מתלבש האור הזה בדמעות בני".

"דברות קודש" מכ"ק מרן אדמו"ר מתולדות אברהם יצחק שליט"א

בעת פתיחת הארון לכל נדרי

הרה"ק רבי אליעזר מדזיקוב ז"ע נהג להזכיר את שמו הקדוש של הרה"ק מבארדיטשוב ז"ע: לוי יצחק בן שרה סאשע, בשעת פתיחת הארון לאמירת "כל נדרי", (כתבי החסידים)

הרה"ח ר' יצחק אייזיק אדלר ז"ל, "בטאון וויזניץ"

בשעה זו של כל נדרי

בבית מדרשו של רבי ישראל סלנטר היה הכל מוכן ומזומן לאמירת "כל נדרי". הקהל הרב המתין בדריכות לבואו של רבי ישראל ומשבוש להגיע הלכו כמה מראשי הקהל לביתו של הצדיק לראות על מה ולמה איחרו פעמיו.

המראה שנגלה לעיניהם היה מדהים. רבי ישראל סלנטר, אבי תנועת המוסר וצדיק יסוד עולם, עומד בשעה זו של "כל נדרי", עם התקדש ליל יום הכיפורים, היום הקדוש בשנה, ומשכנע את אחת... החולות בחצר להכנס אל תוך הבית. ראשי הקהל התבוננו בהשתאות ברבי ישראל המניח ספל חלב בתוך הבית ומשדל את החתול להכנס. האם לא היה לצדיק זה דבר אחר לעסוק בו בשעה כה מרוממת?

במוצאי יום הכיפורים הסביר רבי ישראל את פשר מעשיו. כמה אנשים הפקידו בביתו ספרים עתיקי-יומין, שמחירים מגיע להון עתק, והוא נאלץ לשומרם במשך תקופה ארוכה. בכל ימות השנה, הסביר ר' ישראל, כאשר יש אנשים בבית, הרי העכברים לא יוכלו להיכנס לביתו ולהזיק לספרים, אך עם התקדש יום הכפורים, כאשר הכל נמצאים בבית הכנסת, קינן בלבי חשש שעכשיו יצלו העכברים את העיתוי המתאים כאשר הבית ריק מתושביו ויעשו להם ארוחה טעימה מהספרים היקרים. זו היתה הסיבה ששכנעתי את החתול להכנס לביתי, שתהיה היא השומרת מפני "הני עכברי רשיעי..."

הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א, "טובך יבעי"

כל נדרי

מסופר שפ"א שאל אבי זקני זיע"א בעל אור ישראל לאדם כפרי מה פירוש התפילה "כל נדרי". והשיב הכפרי, שתיבת כל נכתבה ב'מחזור' באותיות גדולות, א"כ קאי על השי"ת שהוא כל יכול, נדרי זהו מלשון 'ניט דריי', היינו 'מיר דרעיין נישט מיט דיר, די דריי נישט מיט אונז'.

כ"ק מן אדמו"ר מסדיגורא זצ"ל, "עקבי אבירים"

ברוך אתה... מלך מוחל וסולח

בשם ר' אלעזר מנדל בן הר"ר אלימלך זי"ע: כשילד רוצה תפוח ואביו אינו נותן לו, אזי מה עושה הילד, מתחיל לברך ברוך אתה וכו' בורא פרי העץ - ואז כבר מוכרח אביו לתת לו מיד התפוח בכדי שהברכה לא תהיה לבטלה. כן אנו מברכים ביוהכ"פ ברוך אתה - מלך מוחל וסולח וכו' וממילא השי"ת כבר מוכרח לסלוח ולמחול כדי שהברכה לא תהיה לבטלה. "מרוך הרמ"ח" (סלונים)

סלחתי כדברך

פעם כשהגיע (המגיד מקוונצ'ן זי"ע) ל"ויאמר ה' סלחתי כדברך", הפסיק ואמר: אויב דו ווילסט א צדיק וויא "אברהם" איז פאראן דער אפטער רב. אויב א צדיק וויא "יצחק" איז פאראן דער לובלינער. אויב "ישראל" בין איך. איך וועל ניט זאגן ווייטער ביז דו וועסט מוחל זיין. ואמר הרוזנינער זי"ע: אויב ער האט גיזאגט ווייטער, איז א סימן אז ער האט גייערט אז מ'האט מוחל גיווען. [אם אתה רוצה צדיק כאברהם יש את ה'אוהב ישראל' מאפטא, צדיק כיצחק יש את החוזה מלובלין, אם ישראל הרי זה אני, אינני אומר הלואה, עד שתמחול, ואמר הס"ק מרוז'ן זי"ע: אם הוא המשיך, סימן ששמע שמחלו.] "מרוך הרמ"ח" (סלונים)

ברכת שהחיינו בליל יו"כ

פעם, בליל יום הקדוש, פתח ואמר: (הגה"ק משינאווא זי"ע) לכאורה מה טעם מברכין "שהחיינו" בלילה זה הלא ברכת "שהחיינו" נתקנה לברך על דבר שמחה, וכעת לשמחה מה זו עושה? אלא, אנו שמחים על כך שזכינו שהקב"ה נתן לנו ביום קדוש ונורא זה אור מעולם הבינה ומוחל לנו העוונות. "פי צדיק"

כאשר נשאת לעם הזה

הענין הרחמנות גדול שיש לו להשי"ת על עמינו בני ישראל ביום הקדוש, הלא הוא כמו שמצינו בין בני אדם אשר לפעמים יבואו וילשינו על בן בפני אביו ואמו, והמה כל מה שיכולים להמליץ בעדו המה מליצים עד שרואין שאין להם עוד פה להשיב. אזי אומרים הלא כמה דמים תרתי משמע נשפך לנו למענו מיום הוולדו עד עתה ומה לכם עליו. כמו כן בכיכול אומר השי"ת הלא בראתי שמים וארץ גם הוצאתי אותם מארץ מצרים וכמה נסים חוץ מדרך הטבע עשיתי למענכם וכמה וכמה הי' לי למענכם עם המה"ד, א"כ יקרים המה מאוד בעיני כי כבר עשיתי דברים יקרים למענכם ומה לכם עליהם. וזה שמיד בהתחלת יום הקדוש אומרים כאשר נשאת לעם הזה ממצרים ועד הנה. היינו לעורר ג"כ בחינה הנ"ל, ואם עוד משרע"ה אשר הי' קרוב מיצ"מ בחר לו התעוררות זו באומרו ממצרים ועד הנה. ודאי אנחנו יכולים לעורר בחי' הנ"ל בזה שאומרים ממצרים ועד הנה אשר כמה נסים עשה עמנו עוד עד הנה. "דברי ישראל" (מודו"ץ) כללי אורייתא (בשם זקינו הרה"ק רבי יחזקאל מקומיר זי"ע)

וסלחת לעוונותיו כי רב הוא

פעם בליל יום הכיפורים הבחינו כל הקהל שהסתופפו בצל הקודש, שהרה"ק מרוז'ן זי"ע נראה מוטרד מאד, כמה וכמה פעמים במשך הלילה נכנס לביהכ"נ והסתובב בו הלך ושוב, והיה הדבר תמוה בעיני כולם, וכאשר התחיל להאיר השחר נתמלא שמחה. ובין שהיה הדבר לפלא, החליטו כמה מראשי וחשובי החסידים שבהזדמנות הקרובה האפשרי ישאלו ע"ז לרבינו, לומר להם פשר דבר. במוצאי יוהכ"פ אחר קידוש לבנה באו לפניו, ורבינו (הרה"ק מרוז'ן) זי"ע הבין שרצונם לשאול ע"ז, הקדים הוא ואמר להם: הביאו נא לכאן - חיש מהר המשרת של גביר פלוני. רצו כמה אנשים כדי לקרוא אותו משרת, אשר למעשה נבהל מאוד מקריאה זו ופחד ללכת אתם, חזרו האנשים לרבינו ואמרו שמחמת פחד אין המשרת בא. וציווה רבינו שנית שילכו אליו ויאמרו לו שאין לו מה לפחד אלא שיבוא תיכף ומיד. וילכו האנשים ויביאו אותו לפני רבינו. כאשר בא אמר לו רבינו: אל תפחד כלל, אלא תספר מה שיש לך להגיד בהוויתו. ואף שנפל עליו פחד גדול, התחיל לספר:

אתמול בלילה כאשר הגיעו לתיבות "למען שמך ד' וסלחת לעוונותיו כי רב הוא" שמעתי את הקהל בוכה, ואני בור שאינו יודע מאומה, אך גודל הבכי הביאני לחשוב על כך, מה זה שהם בוכים ואני איני בוכה, ונשבר לבי בקרבי למאד ואמרתי בלבי: לבטח הם יודעים פירוש המילות משום כך הם בוכים, ואילו אני שאיני יודע פירוש המילות איני בוכה, שוב אמרתי בלבי: הלא הלכתי לחדר אולי אזכור מעט קצת פירוש המילות מה שלמדני רבי, והתחלתי ללמוד לעצמי ונזכרתי מה שאמר לי הרב, וסלחת - פאר גיב - לעוונותי - מיין זינד, כי - ווארום - רב - פיהל - הוא - איז ער - ולא הבנתי א"כ הכוונה, דהא מדרך העולם המבקש ממלך בשר ודם שימחול לו איזה חטא שחטא כנגדו, ואפילו איש מחבירו כשמבקש ממנו מחילה על מה שחטא כנגדו, צריך להקטין החטא, כדי שיהיה ניקל לסלוח, וכאן אנו מבקשים מהבורא שיסלח חטאתינו כי רב הוא ההיפך מלהקטין. והתחלתי להוריד דמעות לפני הקב"ה, וכאילו אומר לו: הרי כבר נודע לי פירוש המלות, למה לא אבין גם הענין על בוריו והורדתי דמעות כל ליל יום הכיפורים על דבר זה, עד שריחם ד' עלי ועלה במחשבתי באופן זה, והסברתי לי את הענין עפ"י משל: הרי אני נושא משאות - טרייגער - וכשנותן לי אדם לישא איזה משא כבד, ואין בכוחי לשאת את המשא, אני עומד לפוש, וכאשר אני פוגש את חבירי בא כנגדי, אני מבקש ממנו: סלח נא לי ידידי - פאר גיב מיר - עזור נא לי מעט, כי כבד המשא ממני, וכן כשאני פוגש בחבר שני גם אליו אני פונה אליו וחוזר על בקשתי, פאר גיב מיר ועזור נא לי מעט מפני כובד המשא. והנמשל מובן, עונותינו עצמו ורבו מלספור וכמשא כבד הם עלינו, וא"ל לנו לשאתם, לכן אנו מבקשים מהשי"ת: וסלחת לעוונותי - פאר גיב אונז די זינד - כי רב הוא - כי קשה לנו מאוד לשאתם. ואז נחה דעתו.

וסיים רבינו (הס"ק מרוז'ן) זי"ע, שהי' קטרוג גדול על העולם, ובתפלתו וכוונתו של זה המשרת נמחק ונתקן הדבר. (מכת"י תורות ואמ"ק "קאריץ", אשר בידי האדמו"ר ממאנסטריטש שליט"א)

לטהר אתכם

הרה"ק רבי אברהם מסלונים זצ"ל בעל "בית אברהם" אמר כתיב "כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם" (ויקרא טז, ל) אני מכפר, אבל "עליכם לטהר אתכם".

שחטאנו ביצר הרע

שאלו לרביה"ק בעל ה"תפארת שלמה" מראדומסק: אומרים "על חטא שחטאנו ביצר הרע". היש לך חטאים שאינם באים מיצר הרע?

השיב הרבי מראדומסק: הכוונה אינה כאן "בגללו של היצר הרע" אלא "בשותפות עם יצר הרע". בא היצר והכניס לראשך שעבירה זו אינה אלא מצוה, מתפקידו להסית ולא לרמות, על כן שותף הוא לעבירה זו...

הרה"ק ר' יהודה לייב לוי ז"ל, "חסידים מספרים"

בוידוי פה

שאלו לרבי מאיר מאפטא: אנו אומרים בוידוי: "על חטא שחטאנו לפניך בוידוי פה", - כלום אמירת הוידוי אף היא בבחינת חטא?

השיב רבי מאיר: הכוונה היא לוידוי שאומרים בשעת מעשה, לפי שאומרים אותו רק בפה, וכדי שלא להוסיף חטא על ידי אמירת הוידוי, אומרים מיד "על חטא" על הוידוי שבפה...

הרה"ק ר' יהודה לוי ז"ל, "חסידים מספרים"

בכיות ב"על חטא"

הגאון ר' ישראל סלנטר זצ"ל סיפר לתלמידיו, שפעם אחת נכנס לבית-הכנסת ביום-הכיפורים וראה יהודי אחד שעמד מאחורי הבימה והתפלל במחזורו בבכיות ויללות באמירת "על חטא". הוא התרשם מאד מתפילתו המרעידה

שאלו לרביה"ק הרבי הזקן מווארקא: מה טעם אומרים "סלח לנו" בתפילה של ערבית, במוצאי יום כיפורים, הלא זה עתה נסלח לנו על כל חטאינו? השיב רבי יצחק: בצדק אנו מבקשים אז "סלח לנו", כי על כן מלאי חטאים באנו ליום כיפור, ונאלצנו לכן להקדיש את כל היום לתשובה ולבקשת סליחה. לא ללמוד ולא לעשות כל דבר טוב, על זה מבקשים אנו "סלח לנו" במוצאי היום...

הנהגת צדיק במעריב מוצי"כ
הרה"ח ר' משה האנשטעטער נ"י, הגיד בשם מורו ורבו הגה"צ ר' משה יואל א' אייכנשטיין זצ"ל, שהיה פעם ביוהכ"פ אצל דו"ז הגה"ק משינאווא זצ"ל, וגמרו נעילה עשרה מינוטין קודם הזמן, והלך לחדרו להרגיע את עצמו מעבודת היום, וחזר לבית המדרש לתפילת ערבית, ושהה בתפילתו תפילת מעריב כשעה וחצי. וזה היה כבר בסוף ימיו עלי חלד.

לימוד זכות מוצאי יו"כ
עובדא שהי' אצל הגה"ק מוה"ר לוי יצחק מבארדיטשוב זי"ע, שפעם אחת במוצאי יום הכיפורים, כשכבר עבר זמן רב אחר התענית, עדיין נשאר יושב על מקומו שקוע במחשבותיו הקדושים ולא טעם מידי, והרגיש בזה תלמידו הרה"ק ר' שמואל מקאמינקא והי' בעיניו לפלא. כשנתעורר הגה"ק מבארדיטשוב מדביקותו, קרא אליו את תלמידו הנ"ל וסיפר לו, כי אחר תפלת נעילה בא המקטרג לפני כסא הכבוד וטענתו בפיו, למה יעשה ד' ככה להטות כלפי חסד שלא כדיו, דכשאתם מקיים מצות צדקה ונותן זהוב אחד לעני מישראל, אין נותנים לו שכר בשמים עבור מצות צדקה בלבד, כי אם גם עבור התוצאות שנצמחו ממעשה הצדקה, דהיינו אם ע"י המעות שקיבל העני קנה העני מלבושים ומנעלים עבור ילדיו, ועי"ז הי' ביכולתם ללכת ללמוד תורה, מקבל הנותן צדקה שכר גם עבור לימוד התורה שלהם, ולעומת זה אם ח"ו אדם עבר עבירה, כגון שגזל מחבירו מעות, מענישים אותו רק על הגזל, ולא על הפעולות הרעות שנגרמו על ידי מעשה הגזילה, והלא הגזלן הלז גרם שחבירו לא יוכל להלביש את ילדיו כראוי, וגרם ביטול תלמוד תורה לתינוקות של בית רבן, וא"כ שורת הדין נותן שגם לבעל עבירה יחשבו לו כל הפעולות הרעות שפעל ברשתותו, ויקבל עונש עליהם, דוגמת השכר שנותנים לבעל הצדקה עבור כל הטובות והזכויות שנגרמו ע"י מעשה הצדקה, והיתכן שהשופט כל הארץ לא יעשה משפט שווה לרעים ולטובים בלי משוא פנים כלל. ונעשה רעש גדול בשמים, והמליצי יושר לא מצאו מענה בפיהם די השב מול מגיד פשע.

הגה"ק מבארדיטשוב זי"ע המפורסם כמליץ יושר על כלל ישראל, הרגיש בזה בדביקותו, ונענה על המקטרג, שהדין נותן כן, והצור תמים פעלו וכל דרכיו צדק ומשפט ואין עוול. כי האדם הנותן מהונו צדקה לעניים הרי כוונתו ומחשבתו היא גם על כל הטוב שיצמח ממנה, דהיינו להיות נפשו ונפש ביתו לרפואתם ולהלבישם כדי שיוכלו ללמוד תורה, ולכן שורת הדין נותן שיהיו כל הפעולות האלה נחשבים לו כמעשהו ממש, מאחר שנתכוין אליהם בעשותו המצוה, לא כן האדם שנכנס בו רוח שטות לחטוא, וגזל מחבירו מעות, הרי לא הי' בלבו מחשבת און לשבור רוח הנגזל ולצערו, או למען ילכו בניו יחפים ובלי כסות לעורם, זאת לא עלתה על דעתו מעולם, רק שהי' נצרך מאד למעות ולא הי' יכול לשלול ביצרו, לכן גזל מאת רעהו, אשר על כן אין ראוי להפרע ממנו יותר מכפי רוע מעשיו שהיינו על המעות שגזל בלבד, ותו לא. ובזה פי' הגה"ק מבארדיטשוב בנוסח יגדל וכו', "גומל לאיש חסד כמפעלו, נותן לרשע רע כרשתו". כלו', לאדם הגומל חסד עם עני, משלם לו השי"ת שכר גם על המפעלים היוצאים מן מעשה הצדקה והחסד הואיל והיתה כוונתו רצוי' לכך, אבל כשאתם עובר עבירה ח"ו, אז הקב"ה מענישו רק על רשתו דהיינו על מעשה העבירה עצמה, ולא על הפעולה שנצמחה ממנה, שהרי לא נתכוין לה כלל, עבדה"ק. (עיין בספה"ק קדושת לוי בליקוטים ד"ה גומל לאיש חסד).

לימוד זכות מוצאי יו"כ
עובדא שהי' אצל הגה"ק מוה"ר לוי יצחק מבארדיטשוב זי"ע, שפעם אחת במוצאי יום הכיפורים, כשכבר עבר זמן רב אחר התענית, עדיין נשאר יושב על מקומו שקוע במחשבותיו הקדושים ולא טעם מידי, והרגיש בזה תלמידו הרה"ק ר' שמואל מקאמינקא והי' בעיניו לפלא. כשנתעורר הגה"ק מבארדיטשוב מדביקותו, קרא אליו את תלמידו הנ"ל וסיפר לו, כי אחר תפלת נעילה בא המקטרג לפני כסא הכבוד וטענתו בפיו, למה יעשה ד' ככה להטות כלפי חסד שלא כדיו, דכשאתם מקיים מצות צדקה ונותן זהוב אחד לעני מישראל, אין נותנים לו שכר בשמים עבור מצות צדקה בלבד, כי אם גם עבור התוצאות שנצמחו ממעשה הצדקה, דהיינו אם ע"י המעות שקיבל העני קנה העני מלבושים ומנעלים עבור ילדיו, ועי"ז הי' ביכולתם ללכת ללמוד תורה, מקבל הנותן צדקה שכר גם עבור לימוד התורה שלהם, ולעומת זה אם ח"ו אדם עבר עבירה, כגון שגזל מחבירו מעות, מענישים אותו רק על הגזל, ולא על הפעולות הרעות שנגרמו על ידי מעשה הגזילה, והלא הגזלן הלז גרם שחבירו לא יוכל להלביש את ילדיו כראוי, וגרם ביטול תלמוד תורה לתינוקות של בית רבן, וא"כ שורת הדין נותן שגם לבעל עבירה יחשבו לו כל הפעולות הרעות שפעל ברשתותו, ויקבל עונש עליהם, דוגמת השכר שנותנים לבעל הצדקה עבור כל הטובות והזכויות שנגרמו ע"י מעשה הצדקה, והיתכן שהשופט כל הארץ לא יעשה משפט שווה לרעים ולטובים בלי משוא פנים כלל. ונעשה רעש גדול בשמים, והמליצי יושר לא מצאו מענה בפיהם די השב מול מגיד פשע.

הגה"ק מבארדיטשוב זי"ע המפורסם כמליץ יושר על כלל ישראל, הרגיש בזה בדביקותו, ונענה על המקטרג, שהדין נותן כן, והצור תמים פעלו וכל דרכיו צדק ומשפט ואין עוול. כי האדם הנותן מהונו צדקה לעניים הרי כוונתו ומחשבתו היא גם על כל הטוב שיצמח ממנה, דהיינו להיות נפשו ונפש ביתו לרפואתם ולהלבישם כדי שיוכלו ללמוד תורה, ולכן שורת הדין נותן שיהיו כל הפעולות האלה נחשבים לו כמעשהו ממש, מאחר שנתכוין אליהם בעשותו המצוה, לא כן האדם שנכנס בו רוח שטות לחטוא, וגזל מחבירו מעות, הרי לא הי' בלבו מחשבת און לשבור רוח הנגזל ולצערו, או למען ילכו בניו יחפים ובלי כסות לעורם, זאת לא עלתה על דעתו מעולם, רק שהי' נצרך מאד למעות ולא הי' יכול לשלול ביצרו, לכן גזל מאת רעהו, אשר על כן אין ראוי להפרע ממנו יותר מכפי רוע מעשיו שהיינו על המעות שגזל בלבד, ותו לא. ובזה פי' הגה"ק מבארדיטשוב בנוסח יגדל וכו', "גומל לאיש חסד כמפעלו, נותן לרשע רע כרשתו". כלו', לאדם הגומל חסד עם עני, משלם לו השי"ת שכר גם על המפעלים היוצאים מן מעשה הצדקה והחסד הואיל והיתה כוונתו רצוי' לכך, אבל כשאתם עובר עבירה ח"ו, אז הקב"ה מענישו רק על רשתו דהיינו על מעשה העבירה עצמה, ולא על הפעולה שנצמחה ממנה, שהרי לא נתכוין לה כלל, עבדה"ק. (עיין בספה"ק קדושת לוי בליקוטים ד"ה גומל לאיש חסד).

הנהגת צדיק במעריב מוצי"כ
הרה"ח ר' משה האנשטעטער נ"י, הגיד בשם מורו ורבו הגה"צ ר' משה יואל א' אייכנשטיין זצ"ל, שהיה פעם ביוהכ"פ אצל דו"ז הגה"ק משינאווא זצ"ל, וגמרו נעילה עשרה מינוטין קודם הזמן, והלך לחדרו להרגיע את עצמו מעבודת היום, וחזר לבית המדרש לתפילת ערבית, ושהה בתפילתו תפילת מעריב כשעה וחצי. וזה היה כבר בסוף ימיו עלי חלד.

לימוד זכות מוצאי יו"כ
עובדא שהי' אצל הגה"ק מוה"ר לוי יצחק מבארדיטשוב זי"ע, שפעם אחת במוצאי יום הכיפורים, כשכבר עבר זמן רב אחר התענית, עדיין נשאר יושב על מקומו שקוע במחשבותיו הקדושים ולא טעם מידי, והרגיש בזה תלמידו הרה"ק ר' שמואל מקאמינקא והי' בעיניו לפלא. כשנתעורר הגה"ק מבארדיטשוב מדביקותו, קרא אליו את תלמידו הנ"ל וסיפר לו, כי אחר תפלת נעילה בא המקטרג לפני כסא הכבוד וטענתו בפיו, למה יעשה ד' ככה להטות כלפי חסד שלא כדיו, דכשאתם מקיים מצות צדקה ונותן זהוב אחד לעני מישראל, אין נותנים לו שכר בשמים עבור מצות צדקה בלבד, כי אם גם עבור התוצאות שנצמחו ממעשה הצדקה, דהיינו אם ע"י המעות שקיבל העני קנה העני מלבושים ומנעלים עבור ילדיו, ועי"ז הי' ביכולתם ללכת ללמוד תורה, מקבל הנותן צדקה שכר גם עבור לימוד התורה שלהם, ולעומת זה אם ח"ו אדם עבר עבירה, כגון שגזל מחבירו מעות, מענישים אותו רק על הגזל, ולא על הפעולות הרעות שנגרמו על ידי מעשה הגזילה, והלא הגזלן הלז גרם שחבירו לא יוכל להלביש את ילדיו כראוי, וגרם ביטול תלמוד תורה לתינוקות של בית רבן, וא"כ שורת הדין נותן שגם לבעל עבירה יחשבו לו כל הפעולות הרעות שפעל ברשתותו, ויקבל עונש עליהם, דוגמת השכר שנותנים לבעל הצדקה עבור כל הטובות והזכויות שנגרמו ע"י מעשה הצדקה, והיתכן שהשופט כל הארץ לא יעשה משפט שווה לרעים ולטובים בלי משוא פנים כלל. ונעשה רעש גדול בשמים, והמליצי יושר לא מצאו מענה בפיהם די השב מול מגיד פשע.

הגה"ק מבארדיטשוב זי"ע המפורסם כמליץ יושר על כלל ישראל, הרגיש בזה בדביקותו, ונענה על המקטרג, שהדין נותן כן, והצור תמים פעלו וכל דרכיו צדק ומשפט ואין עוול. כי האדם הנותן מהונו צדקה לעניים הרי כוונתו ומחשבתו היא גם על כל הטוב שיצמח ממנה, דהיינו להיות נפשו ונפש ביתו לרפואתם ולהלבישם כדי שיוכלו ללמוד תורה, ולכן שורת הדין נותן שיהיו כל הפעולות האלה נחשבים לו כמעשהו ממש, מאחר שנתכוין אליהם בעשותו המצוה, לא כן האדם שנכנס בו רוח שטות לחטוא, וגזל מחבירו מעות, הרי לא הי' בלבו מחשבת און לשבור רוח הנגזל ולצערו, או למען ילכו בניו יחפים ובלי כסות לעורם, זאת לא עלתה על דעתו מעולם, רק שהי' נצרך מאד למעות ולא הי' יכול לשלול ביצרו, לכן גזל מאת רעהו, אשר על כן אין ראוי להפרע ממנו יותר מכפי רוע מעשיו שהיינו על המעות שגזל בלבד, ותו לא. ובזה פי' הגה"ק מבארדיטשוב בנוסח יגדל וכו', "גומל לאיש חסד כמפעלו, נותן לרשע רע כרשתו". כלו', לאדם הגומל חסד עם עני, משלם לו השי"ת שכר גם על המפעלים היוצאים מן מעשה הצדקה והחסד הואיל והיתה כוונתו רצוי' לכך, אבל כשאתם עובר עבירה ח"ו, אז הקב"ה מענישו רק על רשתו דהיינו על מעשה העבירה עצמה, ולא על הפעולה שנצמחה ממנה, שהרי לא נתכוין לה כלל, עבדה"ק. (עיין בספה"ק קדושת לוי בליקוטים ד"ה גומל לאיש חסד).

הנהגת צדיק במעריב מוצי"כ
הרה"ח ר' משה האנשטעטער נ"י, הגיד בשם מורו ורבו הגה"צ ר' משה יואל א' אייכנשטיין זצ"ל, שהיה פעם ביוהכ"פ אצל דו"ז הגה"ק משינאווא זצ"ל, וגמרו נעילה עשרה מינוטין קודם הזמן, והלך לחדרו להרגיע את עצמו מעבודת היום, וחזר לבית המדרש לתפילת ערבית, ושהה בתפילתו תפילת מעריב כשעה וחצי. וזה היה כבר בסוף ימיו עלי חלד.

של יהודי חרד זה והתקרב אליו, כדי לקרוא עמו יחד במחזורו הנרטב מזמעות, אבל המתפלל דחף אותו הצידה וכמעט שפגע בו בדחפיות זו. ור' ישראל מוסיף: שינונו בכינו בשעת התפילה, הוא בכה על חטאים שלא חטא מימיו, אלא ראה אותם רשומים ומנויים במחזורו, ואני בכיתי על יהודי חרד, שמזניח עיקר מוסרי גדול ביום הקדוש, על שיראתו של אדם יהודי לא הועילה לשנות את טבעו הגס ולשפר את הרגשתו האנושית. אמת, כי קיום המצוות כשהוא לעצמו משמש מכשיר חינוכי להעלאתו הרוחנית של האדם, אבל רק אם הדבר בא מתוך דבקות ואהבת-השם ולא מתוך ציות כפוי או מתוך הרגל רשלני. "לפרקים" מהגאון רבי יחיאל יעקב וינברג ז"ל בעל "שרידי אש"

האריך בנגינה
מספרים כי אצל הבעש"ט הק' היה חזן נקרא דער זאסלאווער חזן שהאריך מאד בנגינה באמירת אשמנו בגדנו וכו' וכן באמירת על חטא וכו'. ותמה עליו אחד מהחבריא היתכן להאריך כ"כ בנגינה בתפלות אלו, והשיב לו כי בשעה שמביאין למלך מתנה מכסף וזהב ואבנים טובות ומרגליות הרי אין להם חשיבות כלל אצלו, כי כלום חסר בבית המלך, אבל מי שמלקט מהאשפה איזה דבר מלוכלך ומנקוה וממרקו עד שיתהפך לדבר חדש, ודאי יהא בזה חשיבות אצל המלך, כן אנהנו מביאין מתנה להשי"ת את החטאים, וצריכין לנקות העונות והפשעים ע"י תשובה מאהבה שאז הם נהפכים לזכויות, ויש להם חשיבות לפני הבוית"ש.

כ"ק מרן אדמו"ר מוה"ר"מ מראחמיסטריווקא זצוק"ל, "תכין לבם"

מתחדש הלב ביוהכ"פ
אמר א"י זצוק"ל מקאמיר אשר ביום הכפורים ניתנו לוחות חדשים, והלב הוא הלוח כמ"ש (משלי ג) כתבם על לוח לבך, ולכל ישראל מתחדש לוח לבו ביום הכפורים.

סגולה להמתקת הדינים בליל יו"כ
הרב הקדוש ר' ישראל מרוז'ין זצ"ל, היה נוהג בכל ליל יום הכפורים, לשוחח על הרה"ק רבי לוי יצחק מבארדיטשוב זצ"ל. היה אומר כי באשר הרה"ק רבי לוי יצחק מבארדיטשוב היה מליץ גדול לישראל, לכן כשמזכירים את שמו הוא סגולה גדולה להמתקת הדינים, ולמליצת ישרים עבור הכלל ישראל עבור כי כן היתה מידתו.

זכן בסאדיגורא נוהגין עד היום בליל יוהכ"פ אחרי התפלה, לשיר את תפלת "רשב"ע לאמיר מאכין א בייט", שחיבר הרה"ק מבארדיטשוב זי"ע. (שמעתי מהרה"ג ר' יוסף ליברמן שליט"א רב דביהמ"ד סאדיגורא ירושלים, בעת שהי' בכתיבת האותיות לס"ת לבארדיטשוב, ביום כ"ה תשרי תשנ"ז).

הרה"ח רבי יעקב יוסף וירצברג שליט"א, "זלויים בשרים ובזמרים"

יו"כ מעין עוה"ב
אמר הרב הקדוש מקארלין, כי יוה"כ הוא מעין עוה"ב שאין בו אכילה ושתייה, יתר עליו שיש בו תשובה שאנו עושים.

מוצאי יום כיפור

ערבית מוצאי יו"כ

סיפר לי הרה"ח ר' חיים מאיר שטיין ע"ה, שמעתי מהרה"ק ר' יודא'לע מדזיקוב זצ"ל, שפעם אחת בליל יום הכיפורים נכנס זקינו הרה"ק האמרי נועם זצ"ל לבית המדרש לתפלת כל נדרי, וכשראה אנשים אומרים תפלת זכה בבכי, אמר, עכשיו כשנכנסים ליום קדוש ומתענים, בוכים? למחרת, כשילכו להקערה יבכו [יעצט ווען מען גייט אריין אין אזא הייליגען טאג און מ'פאסט, וויינט מען? מארגן ווען מען וועט גיין צום שיסעלע דארף מען וויינען].

יסיים לי ר' חיים מאיר, שר' יודא'לע היה רגיל לומר, שתפלת ערבית של מוצאי יום הכיפורים יותר חשוב אצלו משאר התפלות [ער פלעגט פאראבעטן ביי דעם מעריב]. הרה"ג ר' ישראל חיים אשרי שליט"א, "שיח זקנים"

סלח לנו במעריב מוצי"כ

בפי ישרים

ללכת בדרכי ישרים לפניך

גודל התשובה

הנביא בהושע אומר (י"ד, ב' - ג') "שובה ישראל עד ה' אלוך, כי כשלת בעונך. קחו עמכם דברים ושובו אל ה', אמרו אליו כל תשא עון, וקח טוב, ונשלמה פרים שפתינו".

הרה"ק בעל ה"מאור ושמש" זי"ע מקשה "הנה מקרא זה צריך הבנה. א' אמרו 'קחו עמכם דברים' הי' די שיאמר 'קחו דברים?' ב'. ביאור הכתוב אליו כל תשא עון 'גם מה 'זקח טוב' גם אמרו 'ונשלמה פרים שפתינו' יש לתת לב, הלא בזמן שנתנבא הושע עוד הי' הבית על תילו והארמון על משפטו. ומה

צורך לשילום פרים בדבר שפתים הלא היו יכולין להקריב הקרבנות כמשפטם?

הוא מותיב והוא מפרק "ויראה כי הנביא מבאר לנו ומורה הדרך אשר בה נלך בעבודת בוראנו יתברך ודרכי התשובה הנכונה. כי הנה ישנם אנשים אשר יחשבו כי תוכן התשובה הוא יום עונת אדם נפשו בתעניתים וסיוגופים. ואולם לא בזה בחר ה' ובפרט בדורות האלו צוה לנו הרה"ק בעל ה"נועם אלימלך" ז"ע לבל יתענו יותר ממה שציוו חכמינו ז"ל כי כשל כח הסבל לסבול התעניתים והסיוגופים ואין באפשרי לקנות שלימות ע"י תעניתים זולת מי שבטוח על כחו ואינו שיהי' יכולת בידו לקבלם או פגם ח"ו בעבירות חמורות יבוא לפני צדיקי הדורות להורות לו תשובה וכל ערום יעשה בדעת. אמנם זאת העצה להבא לשוב אל ה' לא טוב היותו מגלה מומיו לבני אדם כמאמר דוד המלך ע"ה "אשרי נשוי פשע כסוי חטאה". אך אולי אחרי אשר לא יפרטם בשפתיו רק יצפנם בלבבו ישכח ומסיה מדעתו אשר העוה ויסורו מנגד עיניו לזאת העצה הנכונה שבעת אשר יהי' לבדו בלי חברת האדם בביתו או בחוץ ישפוך שיחו לפני ה' וישפוך כמים לבו ולפרוט חטאיו ולהתוודות עליהם ולבקש מלפניו יתברך שיפתח לו פתחי התשובה ויורהו נועם דרכי'. גם בשכבו על משכבו בלילות זאת תהי' שיחתו בינו לבין בוראו ממקור לבבו ואם כה יעשה ימים על ימים בכל עת ובכל שעה גם בעת אשר יתהלך בחוץ לעסוק עסקיו אזי יבטח כי יפתחו לו שערי תשובה גם על זאת יפקח עיניו כל הבא לעבוד ה' באמת שישקול במאזני שכלו כל דיבוריו ומוצא שפתיו בתורה או בתפילה. האם נאמרו בלי תערובת סיג מחשבה הפוסלת וכלי פני' ובדחילא ורחימא והגם כי יעלה על דעתו אשר דיבוריו נאמרו באמת ובתמים ככל האמור. הנה מחשבה זו עצמה מטלת מום בעבודתו אחרי אשר יתברך בלבבו כי הוא יוצא ידי חובתו בעבודת בוראו לכן ראוי ונכון אשר אחר כל תיבה ותיבה אשר מוציא מפיו יתן אל לבו להתחרט עלי' על מיעוט עבודתו ולבקש מלפני ה' שישא עונו והנה אמרו חז"ל על פסוק "אדם ובהמה תושיע ה'" אלו בני אדם שהן ערומים בדעת ומשימים עצמם כבהמה וביאור הדבר שכמו שהבהמה אין בצעקתה שום פני' וכוונת גיאות להעדר שכלה כמו כן יהי' עובד ה' שלא יהי' בתפילתו ועבודתו שום פני'.

ובזאת מבאר את דברי הכתוב ברה"ט לשונו "זוה אמרו 'קחו עמכם דברים' פי' שתקחו הדברים 'עמכם' בינכם לבין אלוקים 'ושבו אל ה' ואח"כ מורה לנו הכתוב מהות התשובה ואמר 'אמרו אליו כל תשא עון' פי' שתאמרו אליו יתברך בכל ענייניכם הן בתורה הן בתפילה בכלם תדעו אשר לא יצאתם ידי חובתכם ותבקשו מלפניו יתברך שישא עון' אשר חטאתם במיעוטכם עבודתיכם 'וקח טוב' ביאורו שע"י שתקטינו עצמכם תמשכו עליכם השם הטוב שהוא מספר קטן של הוי"ה ב"ה ותקבל שפע כל טוב. 'ונשלמה פרים שפתינו פי' עי"ז תקנה שלימות ע"י אשר פרים שפתינו שאנו משימים עצמינו כבהמה וכמאמר חז"ל הנזכרים וביאורו שאין בתפילת שפתינו שום פני' כלל". ע"כ דבריו הק'.

אני מבקש ממכם אלא דברים. לא אמר הכתוב 'דיבורים' אלא 'דברים', דברים שאדם דש בעקביו, וידוע מה עליו לעשות ומה לתקן בזה העולם, ובפרט בימים אלה ישב אדם בתוך עצמו, ויערוך חשבון הנפש על מה שעשה בשנה העעל"ט, ויתחרט על הדברים הלא טובים שעשה לא כפי רצונו ית', ויוצא הדברים מפיו, בלי שום פניות וגיאות, ובזכות זה יבקש מאבינו בעל הרחמים, שיחוס וירחם עלינו ויקבל תשובתנו לרחמים ולרצון, והתשובה שקבינו ע"ע בפעולות שלנו מאתעדותא דלתתא, כך יעורר עלינו את הפעולה מהשמים למעלה באתערותא דלעילא להחזירנו בתשובה שלימה לפניך, ובזכות זה נזכה לכל הטוב.

בהקשר לכך אנו מבקשים "אבינו מלכינו חננו וענינו כי אין בנו מעשים עשה עימנו צדקה וחסד והושיעינו" ומשילום למה הדבר דומה. היה אדם

שהגיע מהכפר פעם בשנה לעיירה הגדולה לקנות סחורה בחנות הגדולה של הבדים, ולא היה לו מספיק כסף לשלם בעבור הסחורה שקיבל לידו, ולכן היה משלם בהקפה במשך השנה. עד לשנה אחת, שהסוחר הגדול אמר לו, שאים לקחת בהקפה כלל וכלל, ואותו מוכר כפרי היה יושב ומתחנן לרחמי הסוחר הגדול שיחוס וירחם עליו, אין לו פה מספיק כסף, הוא יקח, והוא ישתדל להחזיר בהקדם האפשרי... כך באים לפני רבש"ע ואומרים לו 'אבינו מלכינו חננו וענינו כי אין בנו מעשים' אין לנו במה לגשת לפניך, לכן 'עשה עימנו צדקה וחסד והושיענו' תן לנו לקחת בהקפה, תגזור עלינו שנה טובה ומבורכת, ובעזרת השי"ת נחזיר לך בתשלום מלא על כל החסד שעשית עימנו. אבל בעת הזאת אין בידנו מעשים, ולכן 'עשה עימנו צדקה וחסד' ותושיע אותנו. אלא ה' הושיעה נא.

אם לא ה'מעשים' עסקינו, אלא ב'דברים' של עשיית תשובה עסקינו, יש לדעת שגם הרהור תשובה זה גם בכלל המושג של 'דברים' ואפשר להפוך בהם עולמות, ולפעול בהם ישועות גדולות ונצורות. וכמעשה דידן. כל א' יודע מה היה בימי קרה, שחלקו קרה וכל עדתו על צדיק האמת - משה רבינו ע"ה, והם ירדו חיים שאולה, הגדולים עם הקטנים, הנשים עם הטף, כולם... כולם... ירדו אל תוך האדמה, על כל הרבוש הגדול שלהם. אבל לא כולם... ב'פ' פינחס (במדבר כ"ו, י"א) "ובני קרה לא מתו" הבנים של קרה לא מתו, הם נשארו בחיים, וכל זה למה, לכך יש לנו לעיין היטיב בדברי רש"י הק' "הם היו בעצה תחילה, ובשעת המחלוקת הרהרו תשובה בליבם, לפיכך נתבצר להם מקום גבוה בגיהנום וישבו שם". (ואלו הדברים גם בילקוט שמעוני לפ' קרה. ועיין עוד בנהדרין קי.).

בשעה שקרה וכל עדתו ירדו חיים שאולה, ירדו גם התינוקות הקטנים, שבשעה שיש מחלוקת, זה אפילו לא מרחם על הפעוטים הקטנים, וכך גם הם נפלו וירדו לבור באדמה. אבל 'בני קרה' שהם היו כל הזמן בהתלבטות אם לקיים מצוות כיבוד אב ואם וללכת עם אביהם, או לקיים מצוות רבם וללכת עם משה רבינו רעיא מהימנא, ושהם הרגישו את האדמה שבווערת מתחת רגלם, הם הבינו ש"שמה אמת ותורתו אמת, ולפני שיהיה מאוחר, מיד התקרבו למשה רבינו והתחרטו על הנעשה, והוא שמר עליהם במקום גבוה, לבל יפלו יחד על שאר בני משפחתם. ואפילו שהם עוד לא עשו תשובה, רק התחרטו וקיבלו בלב פנימה לעשות תשובה, הקב"ה קיבל את תשובתם, והם היחידים שנשארו לחיות!

כמה כח יש לתשובה. ובעת הזאת בעומדינו ביום הכיפורים, שהקב"ה נתן לנו לסליחה ולמחילה, ולמחול בו את כל עוונותינו, נעשה נא את התשובה בהקדם, ובל נזכר מאוחר, כי יש לנו אפשרות לקבלת התשובה ולפתוח שערי שמים לקבלת התפילות. אבינו מלכינו החזירנו בתשובה שלימה לפניך.

נסיים במעשה ביהודי שבא לפני הרה"ק רבי ישראל מרוזין זי"ע, ובקשה בפיו: חוטא אני ורצוני לעשות תשובה... שאלו הצדיק, ובכך מדוע אינך עושה תשובה? השיבו האישי: איני יודע כיצד עושים תשובה? שאלו הצדיק: וכיצד ידעת לחטוא? השיבו האישי: עשיתי מעשים, ואחרי כן נודע לי שחטאתי... השיבו הצדיק: עשה כן גם עתה, חזור בך... והחשבון יבוא מאליו... (סיפורי חסידים).

וזה העבודה המוטלת עלינו בימים אלה, נחפשה דרכינו ונחקורה ונשובה אל ה', ואם ישאל השואל לאמר: איך נדע במה, ואיך נשוב אל ה'? אלא בשאלתו שם נמצא תשובתו, תחפש איפה שחטאתי, ושם תשוב אל ה'. והיום הזה של יום הכיפורים נאמר עליו "כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאותיכם לפני ה' תטהרו" היום בעצמו גורם לנו להתעורר בתשובה, ולטהר אותנו מכל החטאים שעברנו בעצת היצה"ר. ומכאן ואילך נקבל על עצמינו לעשות מעשים טובים בעיניך.

עלון זה נתרם

נודב לע"נ

הרב מרדכי מנחם מנדל בן הרב אהרן אריה ז"ל נלב"ע ה' תמוז תשפ"א ולע"נ האשה החשובה מרת רבקה בת הרב משה חיים ע"ה ת. נ. צ. ב. ה.

ע"י הרב בן ציון טיברג הי"ו לע"נ אביו הר"ר חיים שלמה זלמן ב"ר ירחמיאל יצחק ז"ל נלב"ע י"ג תשרי תשמ"ג ת. נ. צ. ב. ה.

ע"י הר"ר משה כ"ץ הי"ו לע"נ אביו הרה"ח ר' יעקב ב"ר שרגא פייבל ז"ל נלב"ע ערב יום כיפור תשע"ו ת. נ. צ. ב. ה.

ע"י החפץ בעילום שמו לכתיבה ולחתימה טובה בספרן של צדיקים גמורים לאלתר לחיים טובים ולשלום

קריאה נרגשת קול קורא לעזרת ה' בגיבורים

הננו בזה בפניה נרגשת אל הקהל הקדוש מבקשי ה' מן המפורסמות הוא אשר גליוננו הנהדר המשובח והמפואר "אשרי האיש" אשר כשמו כן הוא אוצר בתוכו דברי תורה וחסידות פנינים יקרים סיפורים ועובדות קודש מתוקים מדבש ונופת צופים במשנתם הטהורה והבהירה של רבוה"ק מאורי הגולה זיעועכי"א יוצא לאור מדי שבת בשבתו מזה כתשע שנים ב"ה, ומופץ בקרב רבבות שוחרי התורה והחסידות להנאתם ושמחת לבם המפארים ומשבחים מאסף תורני זה ואין גומרים עליו את ההלל.

ב"ה זכינו שהביטאון "אשרי האיש" הוא לחלוטין בדרכם הקדושה והטהורה ואין בו אלא דברי תורה בהלכה באגדה ובחסידות מרבותינו הקדושים נ"ע מתובלים בסיפורי מעשיות מכל צדיקי הדורות המביאים חיזוק גדול ביראת שמים ויראת חטא. והחיזוק בעבודת ה', ובהתקרבות לצדיקים ועוד. בריך רחמנא דסייען עד כאן, ופקע שמו של "אשרי האיש" לתהילה בכל אתר ואתר ומדי שבוע מתענגים בו אלפי יראים ושלמים מאחב"י בארץ ובגולה על נועם צוף אמריו ומשבחים ומקלסים אותו בכל דבר שבח.

דא עקא, כי אין תורה בלי קמח, ולאחרונה גברו מאד ההוצאות הגדולות והמרובות של החזקת הגליון השבועי עד למעלה ראש, ועל כן אנו פונים אליכם נדיבי העם - אנא פתחו את לבבכם וידכם למען יוכל הביטאון החביב עליכם להמשיך לצאת במתכונתו הנוכחית ולראות אור עולם מדי שבוע בשבוע, לגרום לכם עונג שבת ושמחת הרגל ולהביא את דבר ה' ברמה כפי שהיה עד כה, במדורי העלון אשר מלוקטים מכל חכמני התורה וההלכה והחסידות.

וודאי שזכות רבוה"ק זיע"א אשר כתובים בעלון הם הם שיעמדו לכם להיות למגן עליכם ועל כל ב"ב להיושע בכל מילי דמיטב נחת מהילדים פרנסה ברווח ובהרחבה, אושר ועושר בכבוד, ולכתיבה וחתימה טובה בפרן של צדיקים גמורים, ולשנה טובה ומתוקה, ולכל הברכות והישועות בכל מילי דמיטב ברוחניות ובגשמיות, ולכל טוב סלה.

קח לך סניגור ליום הדין.

שלנו - שלכם הוא

מערכת עלון "אשרי האיש"

ניתן לתרום על הקופה בערב יוה"כ בבימה, או ב"נדרים פלוס" וב"קהילות" ע"ש עלון "אשרי האיש", או במספר טלפון [המופעל ע"י "קהילות"]:
073-275-7000, ולהקיש קוד 8915, או לכל המעוניין, ניתן לתרום להוצאות העלון להצלחה, ברכה או לע"נ יפנה לעורך הרב ישראל פיגנבוים הי"ו או להפקיד בבנק פועלים, סניף 533, מס' ח-ן 540321 - ע"ש ישראל בנימין פיגנבוים. ניתן לתרום מכספי מעשר. ותזכו למצות מראש.

ותן "חלקינו" בתורתך. נותנים את חלקינו בהוצאות הגליון השוטפות במשך כל השנה כולה

לכל קוראי והוגי הגליון, לכל התורמים החשובים הנושאים בעול החזקת הגליון, ולכל בני ישראל שלוחה בזאת ברכת

~ גמר חתימה טובה ~

"מען זאל זיך האבן אלעס גוטץ אויס גיבעטין" שכל התפילות והבקשות יעלו לריח ניחוח אשה לה', ויתקבלו לפני אדון כל לרחמים ולרצון, ולהתברך ממקור הברכות בכל הברכות והישועות בכל מילי דמיטב ברוחניות ובגשמיות, ושנה זו תהיה שנת גאולה וישועה בביאת גואל צדק בקרוב ובימינו, אמן ואמן. שנה טובה ומתוקה.